

IZR. TANÜGYI ÉRTESEITŐ

A szerkesztésért felelős: Kornfeld Gyula.

Megjelenik minden hó 1-én. — Kiadja az „Orsz. Izr. Tanító-egyesület.” — Előfizetési ár: nem tagok számára egész évre 4 korona. — Az egyesület tagjainak díjmentesen jár. — Az előfizetési pénzek és tagsági díjak Győri Adolf egyesületi pénztárhoz, VI. Eötvös-utca 6. szám, küldendők. Szerkesztőségi iroda: VII., Sip-utca 12. szám.

TARTALOM: Tavaszodik. Irta: Vajda Miksa. — A jövő. Irta: Somogyi Béla. — Iskolai kirándulás a csillagos égbe. Irta: Lederer Ábrahám. — Tárca: A miskolci ülés. Irta Weisz I. Lipót. — Szemle. — Egyesületi élet. — A szív bölcsesége. Irta Dr. Spira Salamon. — Nekrologok: Dr. Gonda Zsigmond, Irta: — d. Stekler Samu. Irta: Lengyel Manó, Herczka H. Sámuel. Irta: Dr. Braun Salamon — Hírek iskoláink életéből. — Vegyesek. — Szerkesztői üzenet. — Hirdetés.

Tavaszodik.

Fagyos, nyirkos még a levegő. Jeges a patakok és folyók vizeitükre. Hó borítja még az avart. Viharok dülnek a bércek ormain. Mégis tavaszodik már. A természet még alussza mély téli álmát. Dermedtség, még mindenütt. Mégis tavaszodik már. Néma még a berek, a liget. A lombtalan fák ágai között nem hangzik a tollas énekesek vig dala. Azok még a távoli melegebb vidékeken epedeznek a régi, elhagyott fészkeik után. És mégis tavaszodik már! Láttuk már az első fecskét, a tavasz hirnökét! Ujból feléled a remény az enyészet közepette. Lelki szemünk elé varázsoljuk képzeletben a szebb jövőt a kétségbeejtő állapotoknak ellenére. Hitünk, bizalmunk megújul, ismét erőt nyer. Vigasztalódva felkiáltunk a zsoltáros királlyal: **הנה לא ינום ולא ישן: שומר ישראל.** „Ime, nem szunnyadozik és nem alszik Izrael Órzóje!”

Kétségbeejtő a zsidó iskola állapota hazánkban. A mult század hetvenes és nyolcvanas éveiben oly örvendetes fejlődésnek, oly szép virágzásnak indult magyar zsidó iskolaügy terén a kilencvenes évek óta megszomorító hanyatlás észlelhető. Mint a késő tavaszi fagytól a már kifejlett virágok és gyöngye levelek elsatnyulnak és elhervadva lehullanak, úgy látjuk nap-nap után a zsidó iskola számát fogyni, apadni. Mintha az enyészet lehellelte érintette volna őket, melynek gyilkoló hatása alatt pusztulnak, egyre pusztulnak.

A járvány illetén elharapódzásának láttára azt kell kérdeznünk: **הצרי אין בגלעד ואם רופא אין שם** „Nincsen ír Gileadban, avagy orvos nincsen benne?!” Valóban, nincsen orvosság e baj ellen? nem állana hatalmunkban e bajt megszüntetni? avagy nem rendelkezünk-e a kellő eszközzel a veszély további terjedésének meggátlására? Avagy nincs senki, a ki a baj súlyos voltát felismerné? nem tudják a hivatottak a veszély nagyságát felfogni? nem látják be, mit veszít a zsidóság, ha iskoláját veszíti? nem érzik-e az égő

fájdalmat, melyet az ejtett sebek már most is okoznak, hogy tétlenül, összehitt kezekkel nézik a rombolást, a pusztulást? Lehetetlen! Tagadjuk is első sorban azt, hogy a hivatott körökben nem volna a kellő érzék a baj felismeréséhez. Csakhogy szervezetlenségünk átka itt is mutatkozik romboló hatásában, mint sok más dologban, mely a magyar zsidó felekezeti életét érinti. Egy-egy zsidó iskola pusztulása nem vet nagy hullámokat; hisz ez csak az illető község dolga, belügye, a mivel a szomszédja nem törődik. Forum pedig nincs, mely róla hivatalból tudomást szerezzen; annál kevésbé van illetékes forum arra, hogy a dolgot az illető hitközségtől esetleg számon kérhetné. Ilyen viszonyok közt nem csoda, hogy a zsidó iskola apadása oly nagy mérveket ölthet, mint azt e lap februári számában feltüntetve látjuk. Tizenegy év alatt 75, mondd: *hetvenöt* zsidó iskola szüntette be működését hazánkban. Ijesztő szám, mélyen megrendítő adat, kétségbeejtő állapot! És mégis ez az állapot egyszersmind vigaszul is szolgál nekünk.

Régi zsidó közmondás: **צער של רבים חצי נחמה** „A sokaságnak baja fél vigasztalás.” Az egyesek jajai-bajai, bármilyen nagyok és megrendítők is azok, nem bírják a közrészvétet felkelteni; szűkebb körben találnak ugyan résztvevő szivekre, nagyobb emociót azonban nem idéznek elő. De mihelyt valamely baj általánossá válik és közveszéllyé fajul el, akkor a részvét is általánossá lesz és a közsegély, a közös védelem csakhamar akcióba lép.

A magyar zsidó iskolaügynek a baja már is a közveszélynek jellegével bír; már többé nem az egyes hitközségek különleges baja, már nem az illető hitközség magánügye, hanem az egész magyar zsidóságnak közös ügye, közös baja. Biztos tehát a reményünk, sőt meggyőződésünk, hogy a közös segélyakció az egész vonalon nemsokára megindul. A közös akció pedig biztos sikerre vezet; mert a közakarát, a közlelkesültség sokat tehet, nagyot mivelhet, ha a rendelkezésére álló eszközöket helyesen és célszerűen alkalmazza. A magyar zsidó iskola fentartására szükséges eszköz pedig megvan, csak alkalmazását várja.

Ismert tény, hogy a zsidó iskola fentartása nem egyéb, mint pénzügyi kérdés. Az utolsó 11 év alatt beszüntetett zsidó iskolának több mint $\frac{9}{10}$ -ed része csak azért záródott be, mert a fentartó hitközség nem bírta tovább a fentartási terhet. A kisebb hitközségek országszerte tengődnek, jövedelmi forrásaik egyre apadnak, a tagok túl vannak terhelve; természetes tehát, hogy a hitközség terheit apasztani törekszik. Az iskolafentartási teher az, melytől szépszerivel legkönnyebben szabadulhat. Nem mondjuk, hogy könnyű szívvvel teszi; de a kényszerhelyzet elhallgattatja az aggályt, elnémítja a zsidó érzést, mely feljajdul iskolájának, felekezeti erősségének feladásánál. *Zsidó iskola-alapra van tehát szükségünk, hogy a zsidó iskola pusztulását meggátoljuk.*

Honnan teremtsük azt? Nem kell azt teremteni! Már is megvan. Értjük: *a magyar zsidó közalapot*. És úgy látszik, hogy ezen alap kezelő bizottságában már tért hódított az a nézet, hogy ez az alap e célra való. Ezt a meggyőződést amaz örvendetes hírből merítjük, melyet e lap februári számában

olvastunk, hogy t. i. a búcsú-szt.-lászlói hitközség iskolai célra 200 koronát kapott segélyképen ezen alapból.

Derül már a magyar zsidó iskola borus egén! Tavaszodik már: reméljük, hogy ismét látni fogjuk a magyar zsidó iskolát szép virágzásában!
Galgóc, február havában.

Vajda Miksa

igazgató.

A jövő.

A zsidó tanító társadalmi helyzete már biztosítva van. És ezt — büszke önérzettel állíthatjuk — a zsidó tanító magamagának köszönheti. Egyre fokozódó társadalmi műveltségével, folyton gyarapodó szakképzettségével, lankadást nem ismerő buzgalmával és páratlan tanítói munkásságával, kivivta magának az iskolafentartó hitsorsosok, a társadalom és a kormány elismerését. A magyar zsidóság ma büszke az ő iskoláira és tanítóira; a kormány pedig mintául emlegeti a zsidó népiskolát. A zsidó tanító ma már *valaki*.

De ez a valaki *nagyon szegény ember*, a ki az anyagi gondok miatt nem bir hivatásában még *magasabbra* emelkedni. Szegényebb az állami tanítóknál, de *szegényebb az összes többi felekezetek tanítóinál is*. Ebben a tekintetben ugyanis nem lehet a miniszteri kimutatásra alapítani ítéletünket. Mert abban csak *tanítói* fizetésekről van szó, de nincs szó arról, a mit más felekezetek tanítói mint egyházi funkcionáriusok keresnek; nincs szó arról sem, hogy míg a zsidó tanítók — talán kivétel nélkül — tizhónapos iskolaévet tartanak, addig a többi felekezetek tanítóinak nagy része 4—5 hónapos szünidőt élvez és ebben az időben mezei gazdálkodással, kertészkedéssel stb. gyarapítja a jövedelmét. De arról sincs szó, hogy a zsidó tanítónak van a legtöbb heti órája, az intenzivebb vallásoktatás miatt és hogy általában neki van a legmagasabb igényű számonkérő széke, mert a — majdnem kivétel nélkül intelligens — zsidó iskolászékek igen magas mértékkel mérik a tanító munkáját. Ha ezeket a körülményeket mérlegeljük, akkor kétséget kizáró módon kiviláglik az az igazság, hogy a magyar zsidó tanítók anyagi helyzete mostohább bármely más felekezet tanítóinak helyzeténél.

Ezért a szomorú valóságért csak kevés esetben lehetne az iskolaföntartó hitközségeket vádolni. A zsidó hitközségek minden lehetőet megtesznek tanítóik érdekében, még pedig régtől fogva. Ezelőtt 20—25 évvel a többi felekezetek többnyire csirkével, tojással, fejelés csizmával meg mi egyébbel fizették tanítóikat; a zsidó hitközségek akkor is 400—600 forint *készpénzfizetés* alapján hirdettek pályázatot a tanítói állásokra. Azóta a többi felekezeteknél javult a helyzet. A korszellem kényszerítette őket, hogy a dús egyházi vagyonból az iskolának is bővebben juttassanak. Azonban a zsidó tanítókra nézve rosszabbodott a helyzet. A zsidó hitközségek nagy része már ezelőtt is elment a lehetőség határáig az iskolaügyi kiadások terén. A tanítók fokozódó intelligenciája, a tanítói munka egyre növekedő becse, főképen pedig az élet megdrágulása elkerülhetetlenné tette a tanítói fizetések emelését; de a zsidó tanítónak ma alig van kilátása fizetésjavításra. Mert a zsidó tanító nem áll szemben szűkkeblű iskolafentartóval, a kitudna fizetni, de nem akar, akit tehát szorítani kell, hogy kénytelen legyen akarni; ő a jó szándékú szegénységgel áll szemben, épen úgy, mint a községi tanítók és a kisebb felekezetek tanítóinak egy része.

E szerint tehát a zsidó tanító helyzete reménytelen volna?

Nem az. A zsidó tanító *két* irányban működik: felekezete javára és az *állam* javára. Neki két gazdája van: a zsidóság és a *magyar állam*. Ha az egyik gazda nem tud neki annyit fizetni, a mennyi okvetetlenül szükséges,

*

járuljon hozzá a fizetéshez a másik gazda is. Föltéve persze, hogy a zsidó tanító mind a két gazdáját jól szolgálja. Már pedig az meg van állapítva, hogy jól szolgálja. A hitközség meg van elégedve a tanító munkájával, különben nem hozna nagy áldozatokat az iskoláért. A *magyarság* — vagyis ennek képviselője: a kormány — szintén meg van vele elégedve; ezt a hivatalos kimutatások fényesen bizonyítják. A zsidó iskolák — a *magyarság* szempontjától — épen úgy megfelelnek, mint az államiak, sőt a legtöbb esetben még jobban. A zsidó felekezeti iskolák tanítói épen olyan kvalifikációt szereztek, mint az állami tanítók; azt a föladatot, melyet az állam rótt a népiskolákra, ők épen olyan lelkiismeretesen megoldják, mint emezek. Égbe kiáltó igazságtalanság tehát, ha a zsidó felekezeti tanítóknak jóval mostohább anyagi viszonyok közt kell élniök, mint az államiaknak. Az igazság az, hogy a zsidó tanító — és *minden felekezeti tanító*, a ki jól betölti nemzeti misszióját is — ugyanolyan fizetést kapjon, mint az állami iskolában működő tanító.

Csak ezen az igazságon épülhet föl a zsidó tanítók — és általában a *hazafias* érzelmű felekezeti tanítók — jobb jövője.

Az állami tanítók fizetését most rendezik. Szomorú ez a „rendezés“, ha tekintetbe vesszük, hogy a tanító munkáját sokkal kevesebbre becsülik, mint a négy polgárit végzett irnokét. Még szomorúbb, ha tekintetbe vesszük, hogy még az ily módon „rendezett“ tanítói fizetés is messze fölülmúlja a felekezeti tanítói fizetéseket. Öt évi szolgálat után 1400 korona és lakáspénz: a mai viszonyok közt, intelligens családos embernek koldusbér, de a legtöbb felekezeti tanítónak merész álom!

Az ily módon bekövetkező állapot oly igazságtalan lesz, hogy még a legprimitív erkölcsi érzést is föl fogja háborítani. Épen azért a felekezeti tanítóknak és köztük a zsidó tanítóknak — a magyarság eme hűséges szolgálójának — arra kell majd törekedniök, hogy második gazdájuk, az állam, ő róluk is gondoskodjék legalább annyira, mint az állami tanítókról. Ha az iskolaföntartó felekezet vagy hitközség a maga erejéből is képes lesz tanítónak az állami tanítókat megillető fizetést megadni, annál jobb. Ha nem, hát adja meg az állam.

Hogy ezért azután az állam nagyobb befolyást kívánna magának a felekezeti iskolákra? Hát, azt hiszem, a zsidó iskolának van legkevesebb oka ettől a befolyástól félnie. A zsidó iskola minden pillanatban nyugodtan várja az állam ellenőrző embereit, mert ezek csak újabb levelekkel gazdagíthatják az ő bőségés babérait. A zsidó felekezeti oktatás szelleme, módszere, eszközei és eredményei bátran kiállják a bírálatot, akár általános emberi, akár nemzeti szempontból.

Budapest.

Somogyi Béla.

Iskolai kirándulás a csillagos égbe.

(Vége.)

Ha távolabb álló és kisebb csillagok távolságát akarjuk meghatározni, még nagyobb mértékegységet használnak, pl. egy *Sirius távolságát*.

(Magától értetődik, hogy pädagogiaellenes volna a népiskolai ifjúság lelkét terhelni ezen számok betanulásával vagy összehasonlításával.)

3. Míg az első emberek azt gondolták, hogy a nap, a hold, a bolygók és a többi álló csillag egyenlő távolságban egymás mellett keringenek a föld körül: az asztronómia jobb megfigyelések, szigorubb mérések, pontosabb, tudományosabb kiszámítások által kiderítette, hogy a látszat csal, hogy az égi testek távolságai nagyon különbözök és hogy a föld mozog a nap körül.

De e haladásnak, a tudás növekedésének ellenére mégis tudjuk azt, hogy érzékeink, műszereink tökéletlenek, tudásunk csak bizonyos határig terjed,

s hogy tér és idő határtalan és végtelen, s hogy most is a Zsoltár szavaival imádkozhatnánk: „Magasztaljátok az Örökkévalót az egekből! Magasztaljátok ama magasságokban! Magasztaljátok egek egei és a vizek az egek fölött! Magasztalják az Örökkévaló nevét, mert ő parancsolt és megteremtettek. Oda állította örök időre; törvényt adott, át nem hágta.“ És tekintetbe véve, hogy már hat órán át vettem igénybe becses figyelmüket és türelmüket, talán legcélszerűbb lenne előadásaimat ezen magasztos versekkel befejezni.

XI. A csillagos ég harmadik bemutatása.

De valóságos bünt követnék el Önök iránt, ha figyelmüket nem irányoznám három csillagképre, melyek mint *déli csillagképek* minálunk október hóban még nem láthatók, de a legszebb, a legnagyobb és legfényesebb csillagokhoz tartoznak és melyek látása és megismerése Önöknek és tanítványaiknak nagy élvezetet és örömet fognak okozni. Egyébiránt ezen csillagok bemutatását arra is akarom felhasználni, hogy Önöknek megmutathassam, miképen szolgálhat a mesterséges éggömb és a csillagászati térkép, különösen a forgatható térkép a csillagoknak és nevüknek megismerésére.

Ezen alkalomból célszerűnek tartom itt néhány csillagászattani eszköz jegyzékét felsorolni:

1. Éggömb, Felkel Prag. Gönczy Pál magyar kiadása.
2. A csillagos ég térképei a Természettudományi Közlönyből.
3. Neue Sternkarte von Dr. Eckhardt. Giessen, Ferber'sche Universitäts-Buchhandlung.
4. Kincses kalendárium 1902 vagy 1903-re.
5. Neue drehbare Schul-Sternkarte. Ravensburg, Otto Maier.

Tegyük fel azt, hogy Önök december hóban egy csillagképet látnak, melynek nevét még nem tudják. Önök látják a csillagos égen, hogy ezen ismeretlen csillagkép délkelet felé megközelíti a látóhatárt és ott kel fel, az elhajlása tehát nagyon csekély, az egyenlítő felett áll és szomszédságában a már ismert *bika* állatövi csillagkép látható. Most még rajzolják le ezen csillagkép alakját, konstellációját, csoportosítását és ezeket megfigyelve, keresnek egy hasonló csillagképet a mesterséges éggömbön és a térképen; sok fáradság nélkül megtalálják aztán, hogy ezen csillagkép neve: **Orion**. Ez 115 szép csillagot foglal magában, ezek közt szembeötlő 3 egy sorban álló csillag, mely az *öv* vagy *Jakab botja* (Szt. Péter pálcája) név alatt ismeretes; még két nagyobb csillagot vehetünk ott észre, az egyik az öv fölött és tőle bal felé az úgynevezett *Betelgeuze*, Alfa Orionis és az öv alatt ismét egy elsőrangú csillag, melynek neve Beta Orionis, *Rigel* vagy az Orion *lába*.

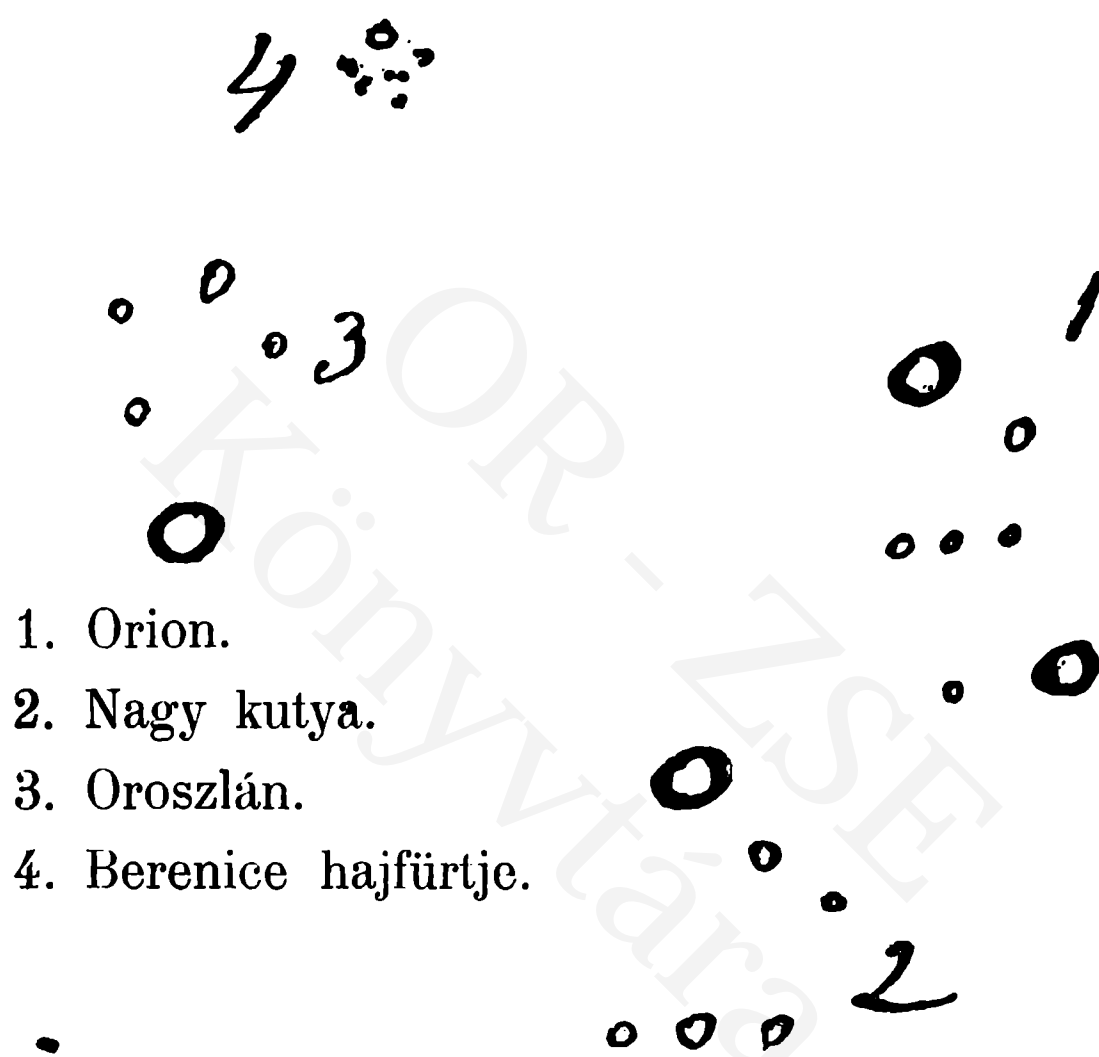
Az a gondolat, hogy nem minden olvasó rendelkezik éggömbbel vagy forgatható csillagászati térképpel, indított engem arra, hogy a t. szerkesztő urat felkérjem, miszerint sziveskedjék az *Orion*, a *nagy kutya*, az *oroszlán* és a *Berenice hajfürtje* csillagképeiről még egy klichét csináltatni, a mi meg is történt, és miért az én és meggyőződésem szerint a t. olvasók nevében is itt köszönetünket kifejezem.

Az Orion decemberben még kelet felé, január végén már délben kulminál, február hóban már a délkörön kívül, március és április hóban még nyugaton látható, de május hóban az Orion legnagyobb része már eltűnt, csak a Betelgeuze észlelhető még a nyugati látóhatáron és azután néhány hónapra elbucsuzik azoktól a földi lakosoktól, a kik 40°—90° szélességi fokon élnek. Ezen csillagkép csoportosítása számos *kettős csillag* és *ködfolt* által nevezetes. Már a próféták említik ezt a csillagképet Isten hatalmának dicséretére. Így pl. mondja Ámosz 5. fejj. 8. versében: „Aki a fiastyúkat (Plejadok) és a kaszás csillagot (Oriont) teremtette, aki reggellé változtatja a homályt és a nappalt éjszakává,

aki összegyűjti a tenger vizeit és kiönti azokat a földnek színére: annak neve Isten.“ A régi népek az Orionnal egy hős emlékét örökítették meg:

A mythologia szerint Orion Hyrieusnak, egy Bóotiai királynak fia volt. Ennek a királynak nem volt gyermeke, míg meg nem látogatták őt Zeus, Poseidon és Hermes, kik neki vendégszeretetért és nyájas fogadtatásáért minden óhajának teljesítését ígérték. A király azt kérte tőlük, hogy fia szülessék, a mi teljesebb is; *Orion*-ban örököse született. Ez hatalmas vadász lett és sok ártalmas vadállatot pusztított el. De minthogy azzal kérkedett, hogy ő az egész országot minden vadállattól megszabadította, Diana, a vadászat istennője skorpiót küldött, mely Oriont úgy megszúrta, hogy meghalt. Tettei miatt érzett háladatosságból a csillagok közé helyezték.

Ha folytatjuk utunkat, január hó elején ismét a délkeleti oldalon, a tejút jobb oldalán, a már ismert Oriontól délkelet felé látunk az égen egy új csillagképet, mely egyenes vonallal összeköthető az Alfa Orionissal, és melynek közép-

1. Orion.
2. Nagy kutya.
3. Oroszlán.
4. Berenice hajfürtje.

csillagjai egy háromszöget képeznek, és mely az egyenlítő közelében van úgy, hogy legnagyobb csillagjának — 16° deklinációja van. Ha ezt a csillagképet december vége felé az éggömbön vagy a csillagászati térképen szintén délkeleten az Orion alatt keressük, azután nemcsak ugyanazon alakot, ugyanazon képet, hanem nevét és a legnagyobb csillagjának nevét is fogjuk találni, t. i., hogy a csillagkép neve a *nagy kutya*, és szép nagy és kékes csillagjának neve *Sirius, kutyacsillag, Canicula*. Alkalmassint ez azon csillag, melyről Petőfi énekli: „Amott fönny egy csillag ragyog, A tiszta ég legtetején; De oly gyönyörűen ragyog, Egy csillagon sincs annyi fény!”

A nagy kutya, az Orion kísérője, szintén december, január, február, március és április havában látható és már a *déli csillagképekhez* tartozik. A Sirius sokkal nagyobb, mint a nap; míg ez húsz millió földi mérföldnyi távolságban látszólag forog a föld körül, a Sirius távolsága $8\frac{1}{2}$ fényév vagy 81 billio klm. Ez az elsőrangú csillagok közt is a legfényesebb és legnevezetesebb. A Természettudományi Közlöny m. é. november havi füzetében ezen csillagról terjedelmes, érdekes leírást közöl, melyet ezennel a t. olvasó különös figyelmébe ajánlunk.

Ezen két csillagkép felkeresésének és feltalálásának módjából tanulhatjuk, hogy a csillagos ég világtájékai, segédpontjai és körei, továbbá a csillagképek

alakja, a csillagok színe és nagysága, emelése és elhajlása, az egyes elsőrangú csillagok egymással képzelt vonalakkal való összeköttetése és végül a csillagászati térképek jó szolgálatot tesznek a végtelen csillagos égből való tájékozódásra és az egyes csillagok felismerésére. Bátran mondhatnók, hogy az elsőrendű csillagok a szó szoros értelmében *vezércsillagokul* szolgálhatnak a csillagos ég megfigyelőjének.

Ha Önök pl. már jól ismerik a *Bootest* az *Arcturussal*, a *bikát* az *Aldebaran*-nal, az *Oriont* a *Betelgeuzevel* és a *nagy kutyát* a *Siriussal*, akkor nagyon könnyen megtalálhatjuk az *oroszlán* csillagképet; ha pl. április hóban a kelet felé fekvő Arcturustól egyenes vonalat húzunk nyugat felé a Zenithhez, akkor ott egy csillagképre akadunk, melynek közepében 4 csillag egy trapézt képez; ennek a hátulsó alsó nagy csillaga *Regulus*, vagy az *oroszlán szíve*. Ha továbbá azt tudjuk a csillagászati album segítségével, hogy a következő elsőrendű

<i>csillagok :</i>	<i>emelése :</i>	<i>elhajlása :</i>
az Aldebaran a bikában	4 óra 30 p.	+ 16° 18
a Betelgeuze az Orionban	5 50	+ 7° 23
a Rigel az Orionban	5 20	— 8° 10
a Sirius a nagy kutyában	6 40	— 16° 34
és a Regulus az oroszlánban	10 3	+ 12° 24

akkor azt is tudjuk, hogy a *Regulus* a tavaszi ponttól legtávolabb álló csillag, t. i. 150" (Ra.) és valóban az oroszlán már az 5. csillagkép az állatövben, továbbá azt is találjuk, hogy az *Aldebaran* után a *Regulus* legtávolabban fekszik északfelé az egyenlítőtől t. i. 12° (+ d); ezen két pont által a *Regulus* csillag helye meg van határozva; ha továbbá január hóban este 9 órakor a Betelgeuzetől egy vonalat húzunk kelet felé, akkor ismét találkozunk a *Regulussal* az oroszlánban; továbbá azt is látjuk, hogy az *Orion* és a *nagy kutya* már nagyon közel van az egyenlítőhöz, sőt még az egyenlítőtől dél felé láthatók, tehát inkább déli csillagképek.

A csillagok keresése alkalmából szem előtt kell tartani nemcsak, hogy a tér és az idő végtelen és határtalan, hanem hogy a *tér* és az *idő* két fontos, hatalmas uralkodó tényező. Ha pl. a *Regulust* figyelemmel kísérik, akkor tapasztalni fogják, hogy ezen szép csillag január hóban 9 órakor kel és a látóhatár felé látható, február és március hóban a Zenithhez közeledik, április hóban delel, május hóban nyugat felé halad, júliusban már lenyugszik és augusztus hóban egészen eltűnik.

Ez a csillagkép „Leo“, „Oroszlán“ azért is nevezetes, mert azon csillagképekhez tartozik, melyeknek közepéből bizonyos időben sok *hulló csillag* sugárzik ki.

Ezen Humboldt A. által már 1799-ben felfedezett, 1833 és 1866-ban valóban észlelt, de 1899-ben ismét elmaradt csillaghullások, melyek minden 33. évben november 13-án és 14-én a „Leo“ csillagképből a föld felé esnek, „*Leonidák*“ név alatt ismeretesek.

Mielőtt a mai kirándulást az égbe, az éggömbön és a térképen befejeznők, még egy csillagképre akarom Önöket figyelmeztetni, mely a csillagos égen május, június, július és augusztus hóban a *Bootes* és *Oroszlán* közt észlelhető és több kisebb, nagyon közel egymáshoz álló csillagból áll és a *Berenice hajfürtje* nevét viseli.

Azért tartom szükségesnek ezen csillagkép említését, mert ez is úgy, mint a bika mellett észlelhető *fiastyuk* és *hyadok* egy csillagcsoportot, *csillag-halmazatot* alkot; ezek, valamint a *ködcsillagok*, a *ködfoltok* és a *tejút* folyton a csillagászok megfigyelésének és tanulmányozásának tárgyát képezik.

A *Berenice hajfürtje* már a régi idők óta ismeretes csillagképekhez tartozik, mert már a mythologia is a következő mondát beszéli el róla:

Berenice, Ptolomeus Evergetes egyiptomi király felesége volt. Midőn férje a háboruba ment, neje fogadást tett, hogy nagyon szép haját feláldozza Venusnak, ha a király diadalmasan tér vissza a háboruból. Ptolomeus legyőzte a syriai királyt és Berenice megtartotta fogadását. De a reá következő napon Berenice szentelt haja már nem volt látható a Venus templomában; Conon az akkori csillagász hirdette, hogy Venus a szép hajfürtöket a csillagok közé helyezte el.

Most már jobban fogják ismerni az *ókornak* a csillagokról való regényes képzeteit és láthatják azt a különbséget, mely azok és a *jelenkor* tudományos felfogása közt van.

Az ősrégi népek a csillagos eget a képzelet, az új népek a gondolkodó ész szemével figyelik.

Az ókor tudását az égi csillagokról a mythológiában találjuk, az ujkorét a Cosmologiában.

A csillagos ég a régi népeknek a *kegyelet oltára* volt, az új népeknek a *természeti törvények örök táblája*.

A régi népeknek a csillagos ég a babona, a félelem, a rémület tárgya volt, az új népeknek a csodálkozás, a bámulás, a kutatás és az élvezet kútforrása.

Most még bocsánatot kell kérnem, hogy mindegyik előadásomat nem végeztem összefoglalással, kérdésekkel és hogy nem nyitottam meg azokat visszaidézésekkel, ismétlésekkel; de Önök jól tudják, hogy ezen gyakorlatok nélkül az oktatásnak nincs maradandó eredménye és én tudom azt, hogy Önök, mint tanítók, ezt mindig szem előtt fogják tartani. Ezen reményben térek a befejezésre.

XII. Befejezés.

Jean Paul, a híres német író és paedagogus azt mondta: „A földi bajok ellen nincs jobb vigasztalás, mint a csillagos ég.” Ha az egyik vagy a másik t. olvasó ezt talán kétségbe vonná, annyi mégis bizonyos, hogy a csillagos ég gyakori és gondolkodó megfigyelése biztos eszköz a nemes szórakozásra, a szellemi élvezetre, és hogy ezen előkelő égi tudomány barátjait és kedvelőit a büntől távol tartja, a földi gondoktól megszabadítja és az idealistikus világnézetre vezeti, mert ott fent a rend, a pontosság, a vonzás, a törvényszerűség szellemét és a harmoniát, tehát a szeretet legszebb virágját találjuk.

Hogy a t. olvasók e tudomány kedvelése által ezen kedvező eredményt tapasztalhassák, ezt szívem mélyéből kívánom. *Léderer Ábrahám.*

~ T Á R C A. ~

A miskolci ülés.

A központi vezetőség hivatása magaslatán áll. Igazán megilleti az az elismerés és hála, mely minden alkalommal feléje hangzik; méltán rászolgált arra a szeretetre és ragaszkodásra, mellyel a zsidó tanítók százai a felekezeti tanügy fejlesztésére, a zsidó tanító anyagi és ezzel kapcsolatosan erkölcsi helyzetének javítására irányuló munkásságát kíséri. Céltudatos tevékenységgel felhasználja e feladatok megoldására az arra alkalmas eszközöket. Dicséretes buzgalommal szervezi országszerte a fiókköröket, erkölcsi súlyával és elismert tekintélyével új életre hívja a letargikus álomba merült, a közöny fagyos hidege által lebilincselve tartott régibb köröket, irányt szab ezek mun-

kásságának és buzdító szavára pezsgő élet vonul a fiatalon elaggott vidéki körökbe.

Igy támadt fel az évek óta tetszhalottként dermedten fekvő „Északkeleti fiókkör“ is, mely Miskolcon, folyó évi március hó 16-án tartotta alakuló körülését, melynek lefolyásáról az egyidejűleg megjelenő jegyzőkönyv számol be részletesen.

A tábor, mely a szélrózsa minden irányából a körülés megtartására városunkban összesereglett, nem volt nagyon számos a Purim miatt, amikor mindenki szivesebben családja körében marad, de lelkesedés tekintetében nagy ármádiákkal vetekedett. Az érkező vendégek fogadására fiatalabb kartársaink vállalkoztak, kik dicséretes kitartással egész nap várakoztak a vonatoknál. Az érkezőket fogadták és a Lloyd-szállodában részökre fentartott szállásaikra kísérték. Legelső vendégünk Pfeiffer Ignác, polg. iskolai tanár, a központ kiküldötte volt, a ki vasárnap még a délelőtt folyamán érkezett meg; bizonyára ezzel is jelezni kívánta, hogy hol a közért fáradni, idealis célokért küzdeni kell, első akar lenni.

A tanítók estére nagyobb számmal összegyülekezvén, a vendégek tiszteletére fényesen kivilágított istenházába siettek, hol a Mincha-ima elvégzése után főt. Dr. *Spira* Salamon rabbi kápráztató oratori tehetségével egy remekül átgondolt beszéddel üdvözölte a vendégeket, mint a szív bölcseit, kiknek hivatásuk a mi szentélyünk, felekezeti életünk építésén nemcsak hideg, fontolgató ésszel, hanem szeretettel, a szív melegségével és rajongással dolgozni és fáradozni, és az Isten áldását kérte a tanítók munkájára. A beszéd az összes jelenvoltakra kitörülhetetlen benyomást tett. Ezután a hitközség elnökénél tisztelgett a tanítósereg *Pfeiffer* I., a központ kiküldöttjének vezetése mellett, mire az elnök a tisztelgők szónokának szép szavait megköszönve, a hitközség nevében üdvözölte a vendégeket, lelkes „Isten hozott“-at mondván nekik. Ezután főt. Dr. *Spira* Salamon rabbinál tisztelegtünk *Vitt* József vezetése mellett, ki az aranyszájú papnak felejthetetlen szavait köszönte meg.

De a legkellemesebb meglepetés még csak ezután jött: a hangverseny, mely előre volt jelezve, de a mely a legkényesebb művészeti érzéket is kielégítő magas színvonalával, izléssel összeállított szép programjával, a szereplők kiváló tehetségével valósággal meglepte a hallgatóságot, mely nem győzte eléggé hálálkodással a nyújtott műélvezetért.

A szereplők közül mindenek előtt kiemelendő Dr. *Venetianer* I.-né úrnő, ki a vendégek részére egyenesen ez alkalomra írott szellemes „Tájékoztató“-ját a város nevezetességeiről, oly kedvességgel csevegte el, a tanítók magasztos hivatásáról annyi szeretettel emlékezett meg, hogy lánggra gyúlt a hallgatóság kebelében a hódolat és a tisztelet tüze a szép, kedves és szellemes felolvasó úrhölgy iránt.

Nagy élvezetben részesítette a hallgatóságot *Róth* Blanka k. a. fenomenalis szopránjával, szépen iskolázott hangjával és gyönyörű előadásával.

Szünni nem akaró tapsot aratott az országos híru művész, *Recht* Sándor úr hegedűjátékával és *Görgény* Bertalan úr, hitközségünk érdemes elnökének művészfia, ki Passettinek a „Haláltánc“-át adta elő zongorán oly kifejezésteljesen és oly virtuozitással, hogy a hallgatóság szinte megborzadt.

Alulírott tudósító is egy Schubert — és több magyar népdalt adott elő.)*

Nagyban hozzájárultak az est fényének és sikerének emeléséhez Dr. *Szende* Emil és *Becht* József urak, kik az ének- és zeneszámokat zongorán

*) Weisz kartárs úr érces baritonjával és művészi előadásával elragadtatta a közönséget. Erről minden jelenlevő tanuságot tehet. Szerk.

kisérték, nagy készültségöknek és zenei tudásuknak adván fényes tanujelét.

Hangverseny után, mely iskolánknak párját ritkító, villannyal világított diszes nagytermében folyt le, a szomszédos teremben terített asztalok várták a szellemi táplálékkal és műélvezettel jól tartott, de egyébként éhesen maradt közönséget. Nehány perc műve volt és az asztalokat ellepte az éhezők serege, letarolva sáskajárásra emlékeztető módon mindent, a mi csak előkerült. A perpetuum mobile régtől fogva nagy fejtörést okozó problémája is megoldást nyert a vándorpothar képében, melynek ezentul nem volt nyugta. A fesztelen jókedv uralkodott ettől fogva. Kezdetüket vették a toasztok, melyek sorát *Lengyel* Samu kollegánk nyitotta meg, mint első tanító (lévén Homonna Galicia felől az első állomás), éltetve a hangversenyen mint kedves csevegő szerepelt Dr. Venetianer I.-né úrnőt. Mondanom sem kell, hogy nem volt igaza *Lengyel* kollegának, midőn magát első tanítónak állította oda, mert ő egyenesen az utolsó volt, lévén ő az érkezés sorrendjében az utolsó. Nem is hagyta ezt annyiban a sárospataki vajda, *Vitt J.*, ki nemcsak azért haragudott a legmesszebb menő, a leghamarább elindult és mégis utolsónak érkezett homonnai kollegájára, mert fényes cilinderének ő volt az egyedüli konkurrense, hanem azért is, mivel a felköszöntésre alkalmas themákat sorra elhalászgatta előle. Legott egy kis kioktatást adott neki a botanika és geografiában, a vig társasgot folytonos derűtségben tartva és éltette a többi szereplőket. Majd *Schlesinger* igazgató az iskolaszék elnökére, *Pfeiffer I.* az ő szokott szeretetreméltóságával a nőkre emelte poharát, éltetvén őket, mint a teremtés koronájának legszebb gyöngyeit, kik a földön a legnagyobb hatalmat képviselik.

A jókedv hevében még a fényesfejű *Kaufmann* is kedvet kapott a toasztozásba, éltetve mindenkit, kit nagyrabecsül, már pedig — úgymond — ő mindenkit nagyrabecsül. Hajnali 4 óráig maradt így együtt a társaság a legjobb kedvben

Reggel 8 órakor talpon volt az egész társaság és 9 óráig a város nevezetességeit megtekintvén, az alakuló ülésre sietett, mely 12¹/₂ óráig tartott. Utána a Lloyd-szállodában társasbédre gyűltünk össze, hol mintegy 50 személyre volt terítve. Az első felköszöntőt *Weisz I. Lipót* jegyző mondta *Wlassics* Gyula közoktatási miniszterre. *Halász I.* a miskolci izr. iskolaszék új elnökét éltette, az elmaradhatatlan *Lengyel* pedig dr. *Ixel* Somára, a volt iskolaszéki elnökre üritette poharát, majd ez a tanítókat éltette szellemesebbnél szellemesebb francia, német és héber nyelvű idézetekkel tarkítva beszédét. Ezután dr. *Spira* Salamon mondott beszédet, mely felejthetetlen marad mindazok előtt, kik azt hallották. *Vitt J.* a megjelent keresztény kartársakra üritette poharát, mire azok nevében *Gebe* Endre válaszolt, kiemelve, hogy a zsidó tanítóban két főerényt becsül különösen nagyra, mély vallásosságát és lángoló hazaszeretetét, s hogy minden tanítónak kötelessége a felekezetek emelte válaszfalakat ledönteni a haza üdvére és javára. Harsány éljenzés hangzott fel, midőn a jegyző a beérkezett sürgönyöket olvasta fel, melyekben dr. *Rosenberg* s.-a-ujhelyi iskolaszéki elnök, a nyiregyházai tantestület nevében pedig dr. *Kelemen*, továbbá *Szabó* Jakab, *Knopfler* Sándor és *Wiener* József s.-a-ujhelyi kartársak üdvözölték az ülést. Közben a két zempléni matador, nem akarván egymás mögött maradni, beszélt még X-szer. De miután nincs az a hosszú, minek vége ne volna, a Szózat eléneklésével véget ért a szép multság és bizton hisszük, hogy vendégeink egy kellemesen töltött nap szép emlékével távoztak körünkből, az Avasaljáról.

Miskolc.

Weisz I. Lipót.

SZEMLE.

Tanügyi mozgalmak.

✕ **Az iskolai magyar helyesírás.** Egységes, megállapodott helyesírása egy élő nyelvnek sincs. Nem is volt, nem is lesz. A nyelv él s mert élet van benne, folyton fejlődik. Ezért kell a helyesírási szabályoknak a nyelv fejlődésével lépést tartani. Állandó és egyöntetű helyesírásunk akkor volna, ha a magyar nép minden vidéken az irodalmi nyelvvel élne, ha a betű a hangok finom árnyalatát is jelezné, és ha a kiejtésbeli változatosságnak is megtaláltuk volna a maga írásmódját. Ebből az alapból, a fonetikából kiindulván, talán előbb jutunk el az egységes és maradandóbb helyesírási szabályokhoz. A francia és a német iskoláknak sokat kellett küzdeniök a helyesírási zavarokkal. A tanítók hangos panaszára végezetül is a miniszterek rendeletileg iparkodtak a helyesírásba egyszerűséget és egyöntetűséget vinni. Nálunk is a tanítók sürgették a szabályozást, látván azt, hogy az írók és ujságírók ahányan voltak, annyiféle házi helyesírással éltek, de abban megegyeztek, hogy mindannyi szembeszállt az Akadémia hivatalos írásmódjával. Ez a zavar aztán még az iskolai kézikönyvekben is meleg ágyra talált. A Népművelők Budapesti Egyesülete (ma Magyar Tanítók Otthona) volt az első, mely a miniszteriumhoz kiáltott segítségért. Wlassics miniszter végre f. é. március 15-én kelt rendeletében szabályozta az iskolai helyesírást (külföldi kollegái tovább mentek: a hivatalok részére is kötelezővé tették az új helyesírást!) Az új szabályzatot Simonyi Zsigmond egyetemi tanár dolgozta ki és az Orsz. Közok. Tanács pártolólág terjesztette a miniszter elé. Nagyjában megegyezik az akadémiai helyesírással. Az új szabályzat az összes iskolákra kötelező. Az új iskolai könyvek s a meglevőknek új kiadásai ehhez a szabályzathoz kötelesek alkalmazkodni, míg a régi kiadások továbbra is használhatók. Az új helyesírás a Hivatalos Közlöny mellékleteként jelent meg és Wodianer F. és Fiainál kapható.

+ **Gyermektanulmányozások Amerikában.** E címen tartott előadást Nagy László a tanítóképzői. tanárok egyesületében s tanulmányának hatása alatt határozatba ment, hogy a gyermeklélektani megfigyelésekkel állandóan kívánnak foglalkozni. Az amerikai képzők előadó szerint igen magas célt tűznek maguk elé: 1. Nemcsak az érdeklődésnek fölkelésére, a képzőintézeti növendékeknek a gyermek életjelenségei iránti fogékonyságára, a gyermekrajzi tudományban s irodalomban való tájékozottságra, hanem arra is törekszenek, hogy a növendék a képzőből kikerülve, önálló buvárlatokra s a tudomány önálló művelésére is képes legyen. 2. A gyermekeken végzett közvetlen tanulmányozásokat gondos előkészítés előzi meg (általános lélektan, önmegfigyelés). 3. A megfigyelések pontos, szigorú feljegyzése. 4. A feljegyzett anyag feldolgozása. 5. A gyakorlati feljegyzéseket, megfigyeléseket kiegészítik, megvilágítják a folytonos elméleti tanulmányok. 6. A tanulmányozás kiterjeszkedik a reidellenes növésű gyermekekre is. Nagy L. mélyen járó tanulmánya megjelent a Magyar Tanítóképző c. lapban és a Magyar Nemzet márciusi „Közoktatásügy“ című heti mellékleteiben.

⊙ **A tanítói fizetés-kiegészítés maximuma.** A közoktatásügyi miniszter elvi rendeletet küldött a közigazgatási bizottságokhoz, melyben kimondja, hogy az elemi iskolánál alkalmazott tanerők fizetésének kiegészítésére 400 koronánál nagyobb állami segélyt nem engedélyez, azt is csak abban az esetben, ha a tanító számára az iskola fentartója a törvényszerű lakást és 1/4 hold földet biztosítja.

= **Itt a cselekvés ideje!** írja Dobó S. a Tan. Lapjában. Felháborodik a fizetésrendezési törvényjavaslaton, amely nem akarja betudni a felekezetek szolgálatában eltöltött éveket, s ezt *csupán a tanítóknak* nem akarja be'udni. Nagy hibája a javaslatnak — Dobó szerint — az, hogy a tanítói állások között a viszonyosságot megtagadja, mert a tanítói fizetést csak az állami tanítókra mondja ki és egyetlen szóval sem jelzi, hogy a „más jellegű iskolafentartók is köteleztetnek e fizetés megadására, mit, ha saját erejükből nem tudnának, az 1903. évi XXVI. t. c. alapján, az állam egészíti azt ki.“ Kimutatja, hogy a nem állami tanító 35 évi szolgálat mellett 1700 K. val kap kevesebbet, mint az állami tanító. Hát bizony ezt a büntetést egyetlen becsületes érzésű ember sem tudja se helyeselni, se e büntetésnek okát adni. Egyenlő munkáért egyenlő munkabért kell követelnünk!

EGYESÜLETI ÉLET.

Pályázat.

A központi választmány az egyesület által kezelt és 4000 koronából álló Lederer Bernát alapítvány folyó évi május hó 14-én (ljár hó 17-én) esedékes 180 korona kamataira, mint betegsegélyre, pályázatot hirdet. A folyamodni szándékozók kellően felszerelt kérvényeiket súlyos betegségüket igazoló hiteles okmányokkal és egyéb, a segélyreszorultságot igazoló bizonyítványokkal támogatva *f. évi április hó 20-ig* egyesületünk címére (VII., Síp-utca 12. sz.) küldjék be.

Budapesten, 1902. ápr. 1-én.

Az elnökség.

Levelezés.

Tekintetes Kornfeld Gyula Úrnak,
az „Orsz. Izr. Tanítóegyesület“ mélyen tisztelt Elnökének.

Kedves Barátom Uram!

Engedje meg, hogy a következő örvendetes hirt adjam kedves Elnök Úr becses tudomására:

Tegnap, azaz március hó 22-én tartotta hitközségünk idei közgyűlését, amelyen a többi közt a hitközségnek érdemekben gazdag elnöke s a tanítók lelkes szószólója, dr. *Pfeiffer* Fülöp orvos kezdeményezéséből a tanítóttestület anyagi ügye is szőnyegre került; a tárgyalás folyamán úgy az előljárásság, mint a képviselőtestület kész örömmel járult hozzá az elnök indítványához.

Nem mulaszthatom el, hogy hitközségünk elnökének a közgyűlésen elhangzott lelkes beszédéből a következőket ki ne emeljem:

„... hitközségünk szemefénye: a templom és az iskola körül most sem kiméltünk semmi áldozatot, hogy ez intézményeink hivatásuknak megfeleljenek. Hitközségünk szemefényének neveztük iskolánkat és templomunkat. Szándékunk, hogy a jövőben is az maradjon. Ezért meg kellett emlékeznünk első sorban azokról a munkás erőkről, kik kitartással és hűséggel ezen intézmények virágzásáért szellemük és testük munkájával fáradoznak. Idei költségvetésünkben tanítóttestületünk lakbérrendezését is megoldottuk. Nem tekintve azt, hogy a magas kormány már évek óta sürgette e rendezést, melyre eddig a mostoha viszonyok mellett képesek nem voltunk, saját jó érzésünk is sugallta, hogy hitközségünk e fontos kulturmissziót teljesítő szorgalmas testületét, melynek kezébe gyermekeink, reményeink, hitünk jövő fentartóinak sorsa van letéve, kérelmében támogassuk. E kötelességünk lerovásával fokozzuk bennük az ambíciót és hisszük, hogy ezt belátva, a t. közgyűlés, szívesen fogja támogatni e szándékunkat. A most folyó évben kell a tanítóttestületnek a törvényszabta 100 korona ötödéves korpótléket is megadni. Minthogy azonban tanítóttestületünk ezt az összeget személyes pótlék címe alatt már az elmúlt évben is élvezte — noha a quinquennium ideje még csak október hónapban érkeznek el — az előljárásság ennek folyósítását visszaható erővel már januártól kezdve vette föl tervezetébe, minthogy ennek megvalósítása túlkidást nem okoz.“

Egyhangulag megadatott tehát a tanítóttestületnek 1. hogy az idei október hóban esedékes korpótléket mint alapfizetéséhez csatolt összeget már folyó év január hó 1-től élvezhesse; 2. e korpótlékkal bővült alapfizetésétől pedig

szintén január 1-től folyósított 20%-ot nyer lakbér címén, vagyis körülbelül még egyszer annyit, mint eddig.

E dolgokat azért tartom kedves kötelességemnek nyilvánosságra hozni, hogy esetleg más hitközségek is okuljanak a mi hitközségünk példáján.

Fogadja, kedves Elnök Ur, kiváló nagyrabecsülésem kifejezését.

Győrött, 1903. március hó 23-án.

Kitünő tisztelettel

Szőgyi G. Vilmos.

Az „Orsz. Izr. Tanítóegylet“ Tek. Elnökségének

Budapest.

Tekintetes Elnökség!

Most, hogy Bonis kartársam a köztem és a hitközség közt történt egyezésről bővebben értesítette a Tekintetes Elnökséget, nincs más hátra, mint-hogy én legbensőbb köszönetemet fejezzem ki szíves közbenjárásukért, fáradozásukért, nemkülönben anyagi támogatásukért. Kétszeres hálával tartozom a Tekintetes Elnökségnek, mert nem is voltam egészen érdemes ily nagy áldozatokra, amennyiben elmulasztottam annak idején magamat az egyesület tagjai közzé felvételni. Azonban gyenge vagyok ahhoz, hogy hálámat szavakban kifejezzem, de elfeledni nem fogom soha, amit értem tettek.

Adja tehát a Mindenható, hogy a Tekintetes Elnökségnek ne kelljen többé ennyi fáradozással és anyagi támogatással bajban sínylő kartárson segíteni.

Fogadja a Tekintetes Elnökség újólág hálás köszönetemet.

Maradtam a Tekintetes Elnökségnek mély tisztelője

Mándok, 1903. március hó 20-án.

Friedländer Ignác.
tanító.

Meghívó. Az O. I. T. E. „Alföldi fiókköre“ f. é. április hó 15-én, szerdán, ה'תש"פ"ב második napján délelőtt 10 órakor Debrecenben, az izr. iskola tanácstermében alakuló és tisztujítással egybekötött körülési közgyűlést tart, melyre a Hajdu-, Szabolcs-, Szatmár-, Bereg-, Szilágy-, Bihar-, Békés-, Jász-Nagy-Kun-Szolnok és Pestmegye északkeleti részének területén működő tanítókat, izr. iskolaszékeket, hitközségeket és általában a tanügy barátait czennel tisztelettel meghívjuk. Napirend: I. Április hó 14-én, este 8 órakor előértekezlet az iskola tanácstermében. II. Április hó 15-én, reggel 10 órakor körülés. 1. Megnyitó beszéd. Tartja: *Kuthi* Zsigmond debreceni igazgató-tanító, az előkészítő bizottság elnöke. 2. Megalakulás. Elnök és titkár, társelnök és jegyzőválasztás. 3. A stipendium és nyugdíjügy. Előadó: *Neumann* Vilmos tiszabői tanító. 4. Az anyaegyleti alapszabályok némely pontjának módosítása. Előadó: *Lippe* József, debreceni tanító. 5. Egy zsidó iskola-egylet létesítése. Előadó *Kuthi* Zsigmond debreceni igazgató. 6. A jövő ülés helyének kitűzése. 7. Indítványok.

Jegyzőkönyv.

Fölvétetett az Északkeleti Fiókkörnek 1903. évi márc. 16-án megtartott alakuló ülésén.

Jelen voltak: a) Tanítók: *Lengyel* Samu és neje Homonna, *Vitt* József Sárospatak, *Grossmann* Mór, *Kaufmann* Ármin S.-a.-ujhely, *Halász* Sámuel Eger, *Liebermann* Samu Tokaj, *Friedl* Hedvig, *Rozsnyai* Samu Szikszó, *Vajda* Malvin, *Klein* Ármin, *Lefkovits* Ármin Putnok, *Schlesinger* Salamon M.-Kövesd, *Fischhof*

Márk Heves, *Schlesinger* Mihály Heő-Csaba, *Weisz* Dávid Ónod, *Löwenstein* Adolf Edelény, *Fábián* Miksa Füzes-Abony, *Schlesinger* Ármin, *Löwenstein* Adolfné, *Krausz* Helén, *Schönbrunn* Márk, *Krausz* Simon, *Weisz* I. Lipót, *Fischer* Sámuel, *Kohn* Simon, *Groszmann* Péter, *Zollner* Albert, *Gyarmati* Samu, *Strausz* Emil Miskolc, *Pfeiffer* Ignác egyes. ellenőr Budapest, mint a központi választmány képviselője.

b) Vendégek: *Grünfeld* Ödön hitközségi elnök, Dr. *Majzler* Jób iskolaszéki elnök, Dr. *Spira* Salamon rabbi, *Fischer* Hermin, *Fischer* Paula, *Nagy* Bertalan, *Putnoky* István, *Becht* József, *Szepesik* János, *Filep* József, *Gebe* Endre.

1. *Schlesinger* Armin, miskolci ig. tanító, mint a gyűlés egybehívója, megnyitja az ülést, szívélyesen üdvözi a megjelenteket, köszönetet mond *Grünfeld* Ödön hitközségi elnöknek jóakarataért és jóindulataért, mellyel a hangverseny és körülés megtartását elősegítette, Dr. *Spira* Salamon rabbinak gyönyörű beszédéért, mellyel az előző napi istentisztelet alkalmával a tanítókat üdvözölte és *Pfeiffer* Ignácnak, a központ kiküldöttének. Megnyitó beszéde további részében lendületes szavakban a zsidó iskola hivatásáról beszél; felveti a kérdést, óhajtja-e és szükségesnek találja-e a közgyűlés a kör megalakulását?

A jelenlevők egyhangu óhajaképen elnök kimondja határozatilag a kör megalakulását és a jegyzőkönyv vezetésére felkéri *Weisz* I. Lipót tanítót.

Grünfeld Ödön, hitközségi elnök szólal fel ezután, rámutatva arra a sajnos jelenségre, melyet a magyar zsidóság pártokra szakadása mutat és ama ferdeségre, mely némely iskolában a biblia-tanítás körül abban nyilvánul, hogy Mózes 5 könyve közül csak az első 3-at tanítják, a gyermek a 4-ik és 5-ik könyvről tudomást se szerez és ama téves hitben hagyja el a zsidó iskolát, hogy a biblia csak 3 könyvből áll.

2. *Peiffer* Ignác, polg. iskolai tanár, az Orsz. Izr. Tanítóegyesület ellenőre, és a központi vezetőségnek képviselője a központ nevében következőképen üdvözi a jelenlevőket:

„Igen tisztelt Körülés!

Az Országos Izr. Tanítóegyesület központi vezetősége csekélységemet bizta meg azon kitüntető feladattal, hogy átadjam a központi választmány lelkes üdvözlését mindazoknak, kik e mai fontos alakuló ülésen megjelenni szívesek voltak.

Midőn ezen megtisztelő megbízatásnak ezennel kész örömmel eleget teszek, engedje meg a t. körülés, hogy vezetőségünk nézetét tolmácsoljam azzal, hogy bár nagy fontosságot tulajdonít hazánk bármely vidékén működő fiókkörök tevékenységének, különös súlyt helyez azonban az északkeleti fiókkör megalakulására. Már ez csak azért is kelt figyelmet, mert hazánk azon vidékén van hivatva egyesíteni a zsidó tanítóság szellemi erejét, hol a hazai zsidóság a hithűség és a hagyományos vallásosság tradícióit a legtöbb hitközségben meg tudta őrizni. Fontos körülmény ez különösen akkor, midőn a mai válságos gazdasági helyzet és még sok körülmény a zsidó iskolák fenállását ijesztő rémként fenyegeti. Ismerjük e veszedelmet, gondolkoznunk kell annak elhárításáról; fel kell használnunk minden rendelkezésünkre álló eszközt, érdekkörünkbe kell vonnunk minden tényezőt, összműködésre serkentünk minden számba vehető egyént, ki iskoláink fentartása érdekében folytatandó küzdelmükben segítségünkre lehet. Első sorban és mindenekelőtt azonban önmagunknak kell tömörülni és ezen egyesülésben megbeszelnünk a teendőket, melyek reánk, zsidó tanítókra háramlanak.

Amellett, hogy a zsidó iskolának hasonló fokú népoktatási intézmények között első helyen kell állnia, hol tudás és bő ismeretközlésen kívül igazi

hazafias szellem honoljon, azonkívül a vallásos szellem intenzivebb ápolása, vallásunk szent tanainak alapos tanítása tegye iskoláinkat jellegzetessé, iskolafenntartóink előtt oly nélkülözhetlen kulturintézménnyé, melyet mint felekezeti hitéletünk legerősebb várát még a legnagyobb áldozatok árán sem fognak feladni. A zsidóiskolából kikerülő gyermek oly benyomásokkal távozzék az életbe, melyek ráütik bélyegöket egész kedélyvilágára, lelkiéletére és gondolkozásmódjára. Iskoláinkat mintaintézetekké kell tennünk a haza és felekezet szolgálatában, amelyeket az ország ezen vidékének hithű zsidósága még a legválságosabb helyzetben is fenn fog tartani.

Célunk elérésére azonban szövetkezünk kell és céltudatos összműködéssel oda hatnunk, hogy egymást megértve, támogatva, felvilágosítva kijelöljük az irányt, melyen haladnunk kell. Ép ezért örömmel üdvözli országos egyesületünk központi vezetősége hazánk e vidékén működő tagtársainknak egy fiókkörben való szövetkezését és működéséhez a legszebb reményeket fűzi nemcsak azért, mert az egyesülésben rejlik az erő, hanem mert egyesületünk e vidéken oly sok kiváló taggal dicsekedhetik, kik bizonyára megtalálják a helyes utat és módot a célra vezető munkásság irányításában.

Vezessen bennünket e tömörülésben a haza és felekezet boldogulásának eszméje, ezek szolgálatába szegődtünk és bár rögösek e szolgálat teljesítésének útjai, adjon erőt, kitartást és lelkesedést azon tudat, hogy munkálkodásunk nem lesz hiábavaló, mert annak nyomán áldás fakad.

Midőn a mai alakuló körülés gazdag programjának sikeres letárgyalását kívánom, az Országos Izr. Tanítóegyesület központi választmányának nevében ismételve szivem mélyéből üdvözlöm a megjelent t. tagtársakat, vendégeket és tanügybarátokat, köszönetet mondok a miskolci izr. hitközség érdemes elnökének, ki e gyűlésen való megjelenésével a zsidó tanítóság iránti rokonszérzésének adja szép jelét; e gyűlés munkásságára Isten áldását kérem.

Lengyel Samu, homonnai igazgató a vendégek nevében üdvözli a hitközség elnökét, *Schlesinger* Ármin elnököt és a központ kiküldöttjét.

Vitt József indítványára az ülés programja akképen módosul, hogy a választás az ülés végére utolsó pontnak tétetik.

Kaufmann Ármin indítványára az ülés kimondja, hogy a tanítók nemeslelkű jóltevője, lovag Wechseltmann Ignác halála fölött érzett fájdalomnak és gyászának jegyzőkönyvileg ad kifejezést és erről az özvegyet részvétiratban értesíti.

Halász Sámuel indítványozza, hogy Dr. *Spira* Salamon rabbi kéressék föl a templomban elmondott gyönyörű üdvözlő beszédének átengedésére az Értesítőben való közlése céljából.

Dr. *Spira* Salamon a kérést szívesen teljesíti.

4. Elnöklő *Schlesinger* Ármin meleg szavakban emlékezik meg bold. *Baumgarten* Simonról, ki e körnek éveken át elnöke volt [és a jelenlevők helyeslése mellett kimondja a határozatot, hogy az elhunyt emléke jegyzőkönyvileg megörökítettik. A veszteség fölött érzett fájdalom jegyzőkönyvileg maradandó kifejezést nyer és erről az özvegy jegyzőkönyvi kivonatban értesítettik.

5. *Vitt* József, sárospataki igazgató-tanító olvassa föl tanügypolitikai értekezését „A zsidó iskolák fontossága“ cím alatt, melyben arra az eredményre jut, hogy az anyagi válsággal küzdő zsidó iskolákat ne államosítsák, hanem ezek részére állami segély eszközözendő ki, hogy fönmaradásuk ily módon biztosítva legyen.

Az ülés felolvasónak érdekes és alapos tanulmányra valló munkájáért jegyzőkönyvi köszönetet szavaz és dolgozatát az Értesítő szerkesztőjének figyelmébe ajánlja közlés végett.

6. *Schönbrunn* Márk, miskolci tanító olvassa ezután föl alapos pedagógiai

ELSŐ MAGYAR ÁLTALÁNOS BIZTOSÍTÓ-TÁRSASÁG BUDAPESTEN.

I. Tűz-, szállítmány-, jég- és betörés-biztosítási üzlet.

Negyvenötödik évi számla 1902 január 1-től december 31-ig.

KIADÁSOK.

I. Tűzbiztosítás.	K.	f.
Kifizetett károk és költségek 7.570,368.43		
levonva viszontbiztosított károk és költségek -- 3.181,777.87	438859056	
Függőben maradt károk tartaléka --	50649019	
Szerzési költségek a viszontbiztosított rész utáni bevétel levonásával --	93985438	
Jüvedelmi adó és bélyegilletékek --	21652078	
Postabérek --	10527367	
Adakozások közhasznú célokra --	9250	
A tűzbiztosítási üzletet terhelő igazgatási költségek --	107631233	
Behajthatlan követelések leírása --	3366942	
A következő évek készpénz-dijtartaléka a viszontbiztosított rész levonása után és minden megterhelés nélkül --	440000	

II. Szállítmány-biztosítás.	K.	f.
Kifizetett károk és költségek 279,648.62		
levonva viszontbiztosított károk és költségek -- 181,458.33	9819029	
Függőben maradt károk tartaléka --	8863356	
Szerzési és igazgatási költs. a viszontbiztosított rész utáni bevétel levonásával	1195654	
A következő évek készpénz-dijtartaléka a viszontbiztosított rész levonása után és minden megterhelés nélkül --	100000	

III. Jégbiztosítás.	K.	f.
Kifizetett károk és költségek 1.752,247.68		
levonva viszontbiztosított károk és költségek -- 1.153,982.32	59826536	
Függőben maradt károk tartaléka --	1606248	
Szerzési és igazgatási költs. a viszontbiztosított rész utáni bevétel levonásával	2197407	
Bélyegilletékek --	4988559	
Behajthatlan követelések leírása --	2190643	

IV. Betörésbiztosítás.	K.	f.
Kifizetett károk és költségek 6,888.26		
levonva viszontbiztosított károk és költségek -- 3,352.55	353571	
Függőben maradt károk tartaléka --	251953	
Szerzési és igazgatási költs. a viszontbiztosított rész utáni bevétel levonásával	2238638	
A következő évek készpénz-dijtartaléka		

A f. é. üzletből fennmaradt nyereségért

2615765.22

15589840.49

I. Tűzbiztosítás.	K.	f.
Az 1901. évről áthozott készpénz díjtartalék a viszontbiztosított rész levonása után és minden megterhelés nélkül --	440000	
Tűzbiztosítások után bevett készpénzdíjak és a f. évben lej. díjkötelezvények és díjváltók --		13,942,867.34
lev. törl. díjak 1.617,810.29		
viszontb. díjak és díjrésztetek 4.040,354.95	828470210	
Az 1901. évben függőben maradt károk tartaléka --	41732438	

II. Szállítmány-biztosítás.	K.	f.
Az 1901. évről áthozott készpénz díjtartalék a viszontbiztosított rész levonása után és minden megterhelés nélkül	80000	
Szállítmánybiztosítások után bevett készpénzdíjak --		943,672.02
levonva: törlesztett díjak --		44,322.73
viszontb. díjak 21,838.62	17751067	
Az 1901. évben függőben maradt károk tartaléka --	8754584	

III. Jégbiztosítás.	K.	f.
Jégbiztosítások után bevett készpénzdíjak --		3,446,950.33
levonva: törlesztett díjak --		249,067.12
viszontb. díj. 2.088,063.88	110981933	
Az 1901. évben függőben maradt károk tartaléka --	1715046	

IV. Betörésbiztosítás.	K.	f.
Az 1901. évről áthozott készpénz díjtartalék a viszontbiztosított rész levonása után és minden megterhelés nélkül	40000	
Betörésbiztosítások után bevett készpénzdíjak és díjrésztetek 135,768.94		
levonva: törlesztett díjak --		23,031.69
viszontb. díjak 59,377.54	3335971	
Az 1901. évben függőben maradt károk tartaléka	84042	

V. Egyéb bevételek.

Szelvénykiszámlák, váltók és egyéb

bevételek 15,589,840.19

II. Életbiztosítási üzlet.

Negyvenedik évi számla 1902 január 1-től decz. 31-ig.

KIADÁSOK.

Törlesztett kötvények díja	K.	f.
Viszaváltott kötvényekért	754905	26
Halálesetek után kifizetett kárösszeg --	1730095	78
Lejárt kihazasítási tőkékért --	2746724	63
Kihazasítási biztosításoknál haláleset következtében díjvisszaterítés	339253	42
Függőben lévő károk és díjvisszaterítések tartaléka --	94824	26
Függőben lévő károk és díjvisszaterítések tartaléka --	466734	01
Függőben lévő kihazasítási tőkék tartaléka --	265380	67
Évjáradékokért --	337379	88
Viszontbiztosítási díjak --	349412	07
Bélyegékekért --	244225	71
Irodai bér, postadíjak, nyomtatv., uti s egyéb költségek --	744190	54
Tiszti fizetések --	262318	27
Jüvedelmi adóért --	25765	77
Orvosi díjakért --	158430	61
Szerzési és díjbehajtási költségek	956292	76
Kisorsolt biztosítások tartaléka	16000	
Behajthatlan tartozások leírása	60207	22
Dijtartalék ez év végen --	80615611	09
1902. évi nyereség --	1424611	15
	94645364	10

VAGYON. Mérleg-számla 1902. évi decz. 31-én.

Értékpapírok --	K.	f.
ugyanis: 70.757,176 05 K		
10.502.800 Kor.n.é.m. kir. 4/0-os kor. jár. 98 K-val --	10292744	
67,400 Kor. n. é. m. kir. 4/0-os arany-járadék 120 K-val --	80880	
12.515,000 Kor. n. é. m. földhit. 4/0-os záloglevelek 98'50 K-val --	12327275	
14.228,000 Kor. n. é. m. földhit. 4/0-os talajjavítási és szabaly. zálogl. 97'40 K-val	13858072	
6.615,200 Kor. n. é. m. földhit. 4/0-os kor. jár. 98 K-val --	648896	
4/0-os zgl. 100 K-val --	602800	
602,000 Kor. n. é. kisbirt. orsz. földh.		
Dijtartalék: 82.286,432'89 K		
levonva a viszontb. díjtartalékot	1.670.821'80 K	
Biztosítási alap --	80615611 09	
Kihazasítási tőkék nyereség --	833086 62	
Függőben lévő károk és díjvisszaterítések tartaléka	751681 57	
Függőben lévő károk tartaléka	466734 01	
Számlája --	2265061	
Előre fizetett díjak		

A következő évek készpénzdíjtartaléka a viszontbiztosított rész levonása után és minden megterhelés nélkül 65000
 V. 1902. évi nyeresémény-számla 2615768,22
 A f. é. üzletből fennmaradt nyereségért 15589840,49

Szelvénytakarékpénztári, váltó és egyéb kamatok, valamint arfolyam-nyereség eladott értékpapírok és idegen pénznemek után 7138406
 Társasági házak tisztá jövedelme 15589840,19

VAGYON.

Mérleg-számla 1902. évi december 31-én.

TEHER.

Elhelyezett tőkepenzek takarékpénztárak- és bankoknál	K.	f.
7.700,000 Kor. n. é. Magyar földhit. int. 4 ^o /o-os záloglevél	3797830,51	
1.774,000 Kor. n. é. Magyar földhit. int. 4 ^o /o-os záloglevél	K 7.546,000	
1.500,000 Kor. n. é. Pesti jav. és szab. zálogl. 97 ^o /40	K 1.727,876	
1.500,000 Kor. n. é. Pesti hazai első takpenzt. egyesületi 4 ^o /o-os zálogl. 97 ^o	K 1.455,000	
1.500,000 Kor. n. é. Pesti hazai első takpenzt. egyesületi 4 ^o /o-os községi kötvény	K 1.455,000	
1.214,000 Kor. n. é. Egyesült bpesti fővárosi takarékp. 4 ^o /o-os záloglev. 97 ^o /50	K 1.183,650	
200,000 Kor. n. é. Kisbirtokosok orsz. földhitelint. 5 ^o /o-os zálogl. 100 ^o	K 200,000	
4000 K. n. é. «Otthon» irók s hirdapírok köre 4 ^o /o-os kötvények	K 4,000	
7955 drb Magyar-francia bizt. társ. részv. 200 ^o	K 1.591,000	
1213 drb Bécsi biztosító társasági részv. 425 ^o	K 515,525	
997 drb Hazai ált. bizt. társ. elsőbb. részv. 200 ^o	K 199,400	
A fenti értékpapírok s többi után az év végéig esedékes kamatok	K 136.264,83	1601371583
Leszámított, visszeszámított s egyéb váltók	93519329	
A társaság hazai Erzsébetteri házak kölcsöntörlesztési számla	2660000	
Különféle adósok	670000	
a) Pénzkészlet és maradványok a képviselő-ségeknek	190235440	
b) Maradványok idegen bizt. intézeteknél	114722379	
Jégbiztosítási osztály folyó számlán	35576881	
Központi pénzkészlet	9471403	
	2757680066	

Részvényalaptöke: teljesen befizetett 2000 egész részvény 1000 firt és teljesen befizetett 2000 fél részvény 500 firt	6000000	
Társasági tartaléktöke	6000000	
Külön tartalék	*56858814	
Arfolyamkülönbözeti tartalék	391314027	
Tűzbiztosít. díjtartalék készpénzben a viszontbiztosított rész levonásával és minden megterhelés nélkül	**4.400.000 K	
Szállítmány-biztosítási díjtartalék készpénzben a viszontbiztosított rész levonásával és minden megterhelés nélkül	100.000 K	
Betöréshizt. készpénz-díj tartalék a viszontbiztosított rész levonásával és minden megterhel. nélkül.	65.000 K	
Tűzbiztosítási függő károk tartaléka	4565000	
Szállítmány-bizt. függő károk tartalék	50649019	
Jégbizt. függő károk tartaléka	8863356	
Különféle hitelezők	1606248	
Előbbi évekről eddig fel nem vett osztalékok	251953	
Tiszviselők és szolgák nyugdíjalpja	73629426	
Első m. ált. bizt. társ. «Lévy-alap»	3893	
Első magyar által. biztosító-társaság «Erzséves alapítvány»	105806140	
Ormody Vilmos-alap	18714321	
Életbiztosítási osztály folyó számlán 1902. évi nyereség	6461777	
	2032378	
	123026985	
	261576322	

Kor. zlg. 98 K-val	6482896	
6.772,600 Kor. n. é. pesti m. ker. bank 4 ^o /o-os zlg. 97 ^o /76 K-val	882021650	
33.000 zlg. n. é. pesti m. ker. bank 4 ^o /o-os zlg. 100 K-val	802800	
602,000 Kor. n. é. kisbirt. orsz. földhit. 4 ^o /o-os z.-lev. 100 K-val	612000	
96,000 Kor. n. é. kisbirt. orsz. földhit. 5 ^o /o-os zlg. 100 K-val	96000	
884,000 Kor. n. é. m. orsz. közp. tkp. 4 ^o /o-os zálogl. 100 K-val	884000	
500,000 Kor. n. é. m. orsz. közp. tkp. 4 ^o /o-os zálogl. 96 ^o /75 K-val	483750	
1.953,000 Kor. n. é. egyes. bpesti fővárosi tkp. 4 ^o /o-os zálogl. 97 ^o /50 K-val	1904175	
350,000 Kor. n. é. egyes. bpesti fővárosi tkp. 4 ^o /o-os zálogl. 97 ^o /50 K-val	350000	
600,000 Kor. n. é. belvárosi tkp. 4 ^o /o-os zálogl. 100 K-val	600000	
28,000 K. n. é. pesti hazai első tkpt. egy. 4 ^o /o-os zlg. 97 K-val	27160	
58,200 Kor. n. é. m. jelz.-hitelb. 4 ^o /o-os nyereséményköcs. kötvényei 124 ^o /50 K-val	72459	
M. jelz.-hitelb. 4 ^o /o köcs. 9 db nyeresémény-jegy 29 ^o K-val	261	
5.000,000 Kor. n. é. m. jelzálog-hitelbank 4 ^o /o-os záloglevelei 97 ^o /50 K-val	487.000	
542,000 Kor. n. é. m. jelz.-hitelbank 4 ^o /o-os zlg. 100 ^o K-val	542000	
Besztercezbánya-brezovai s piski-ajdahunyadi vasuti els. kötv. ...	164744632	
8.000,000 Kor. n. é. triest-parenzoi h. 4 ^o /o-os elsőbb. kötv. 98 K-val	7840000	
347,700 Lire olasz 5 ^o /o-os járadék és kamatai	33440523	
Tulélési csoportok értékpapirjai:		
228,200 Kor. n. é. m. k. 4 ^o /o-os korona-járadék 98 K-val	223636	
1902-ben esedékes kamatok	58841144	
Jelzálog-kölcsönök	83821517	
Kötvény-kölcsönök	8957774	
Viszontbizt. kötvény-kölcsönök	933156	
A közp. tartozása folyó számlán	123026985	
Vezér- és főgynökségek és mások tartozásai	230663713	
	8468771520	
	8468771520	

Függőben lévő ki-hazasítási tökek tartalékai
 Előre fizetett díjak az 1903-904. évekre
 Fel nem vett nyeresémények 1901. évről
 Kisorsolt biztosítási tartalékok
 Vizsontbiztosító intézetek és mások követelései
 1902. évi nyeresémény

Budapest, 1902 decz. hó 31-én.
 Steiner Jenő,
 életbiztosítási könyvvivő.

Budapest, 1902 decz. hó 31-én.
 Gergely Tódor,
 a központi könyvezés főnöke.

Báró Harkányi Frigyes, Jeney Lajos, László Zsigmond, Ormody Vilmos, gróf Zichy Nándor. Aligazgató: Szende Károly.

Báró Harkányi Frigyes, Jeney Lajos, László Zsigmond, Ormody Vilmos, gróf Zichy Nándor. Aligazgató: Szende Károly.

A fenti zárszámlákat és mérlegeket megvizsgálván, azokat a törvényben s az alapszabályokban meghatározott elvek szerint készültnek és azok egyes tételeit a fő- és segédkönyvekkel teljesen megegyezőnek találtuk.
 Budapest, 1902 márczius hó 4-én.
 A felügyelő-bizottság: Berzeviczy Albert, Burchard-Béla váry Konrád, Hajós József, Németh Titus, báró Radvánszky Géza.

tudásról, erős lélektani megfigyelésről tanuskodó, gyakorlati tapasztalatokra támaszkodó neveléstani értekezését: „A jellemképzés“ c. alatt.

A körülés felolvasónak jegyzőkönyvi köszönetet szavaz és munkálatát az Értesítő szerkesztőjének figyelmébe ajánlja közlés végett.

Elnök az ülést 5 percre felfüggeszti.

7. Szünet után *Groszmann* Mór, sa.-ujhelyi tanító olvassa fel „Az ifjusági olvasmányokról“ című munkáját.

A körülés a beterjesztett határozati javaslatot elfogadja, a nagy gonddal és körültekintéssel megszerkesztett munkának az Értesítőben való közlésére felkéri a szerkesztőt; felolvasónak pedig jegyzőkönyvi köszönetet szavaz.

8. *Lengyel* Samu indítványozza a hitoktatás kérdésének megvitatását és annak egyöntetű szabályozását, miután a zsidó iskolák szükségessége és jogosultsága főképen csak a héber és hittani tárgyak intenzivebb tanítása által indokolható.

Vitt József kifejti, hogy e kérdés felett készületlenül eszmét cserélni credménytelen és meddő munka volna, ép ezért helyesebbnek tartaná, ha *Lengyel* Samu, ki mint hitoktató a jelenlegi hitoktatás hiányát és fogyatékoságát eléggé ismeri, megbizátnék egy, e kérdést tárgyaló és a legközelebbi körülésen felolvasandó munka kidolgozásával.

A helyesléssel fogadott indítvány után *Lengyel* S. a megbizást elfogadja.

9. Elnök átadja az elnöki széket *Pfeiffer* Ignácnak, a központ képviselőjének, ki *Schlesinger* Árminnak, a fiókkör újra megalakítása és az ülés egybehívása körül kifejtett buzgó fáradozásáért és elévülhetetlen érdemeiért jegyzőkönyvi köszönet megszavazását indítványozza, mit az ülés lelkesedéssel elfogad.

A választás megejtése céljából felkéri *Vitt* Józsefet az ülés vezetésére, ki erre az elnöki széket elfogadja.

10. *Vitt* József kifejti, hogy az elnököt nem magunk fölé, hanem mellénk választjuk és olyan embert tart e tisztség betöltésére alkalmasnak, ki mögé a tisztelők és jó barátok nagy serege sorakozik, kinek rátermettsége és eddigi közmunkássága biztosítékot nyújt arra, hogy a kört sikeres munkára vezetni tudja. Mint ilyet a legmelegebben ajánlja *Schlesinger* Ármint, jegyzőnek melléje pedig *Weisz* I. Lipótot, mint törekvő, munkabíró embert, ki a hangverseny és a kör megteremtésében eddig is serényen fáradozott.

Erre közfelkiáltással és nagy lelkesedéssel *Schlesinger* Á. elnöknek, *Weisz* I. Lipót jegyzőnek megválasztatnak, mire azok a beléjük helyezett bizalmat megköszönvén, helyeiket elfoglalják.

11. *Schönbrunn* Márk indítványozza, kéressenek föl a hitközségek, szentegyletek és nőegyesületek vezetőségei az egyesületünkbe pártoló tagokként való belépésre, a mit az ülés elfogad.

12. Jegyző jelenti, hogy az összes, vidékről megjelent tanítók hitközségeiktől támogatást nyertek az ülés látogathatására.

Az ülés ezt örvendetes tudomásul veszi és az illető hitközségeknek köszönetet szavaz.

13. A körülés osztatlan lelkesedéssel az elnökségnek és a központi választmánynak nagyérdemű és sikerdús működéseért bizalmat szavaz és az ülésből kifolyólag *Kornfeld* Gyulának a következő táviratot küldi:

„Az északkeleti fiókkör megalakulása alkalmából tiszteletteljes üdvözetét küldi az elnökségnek, ég áldását kérve további sikeres munkájára.“

14. *Fischhof* Márk indítványára *Pfeiffer* Ignácnak, a központ képviselőjének köszönetet szavaznak.

Elnök a vendégeknek és tagoknak az ülés iránt tanúsított érdeklődését megköszönve, az ülést bezárja.

Weisz I. Lipót
jegyző.

Schlesinger Armin
elnök.

A szív bölcsesége.

(Az északkeleti fiókkörnek 1903. márc 16-án tartott ülését megelőző istentiszteleten előadott templomi beszéd)

ועתה אם נא מצאתי חן בעיניך הודעני נא את דרכך ואדעך למען אמצא חן
בעיניך וראה כי עמך הגוי הזה. (M. II. 33, 13.)

E szavakat olvastuk a tegnapi szent leckében. Ott állott Mózes, az Úr szolgálója, Isten lánglelkű prófétája és könyörgő szívvel, esdeklő szóval fordult a Mindenhatóhoz imádkozva, kérve: Oh, örökkévaló Atyám! ha kegyet találtam a Te szemeid előtt, ismertesd meg velem a Te szentséges lényedet, a Te láthatatlan munkálkodásod útjait, nyisd meg nekem a Te bölcseséged mélységes titkát; tudjam meg, hogy mi halandók, mikép járhatunk a Te ösvényeiden, hogy ne tévedjünk, a midőn törekszünk a Te világosságod nyomaiban. És felelt neki az Úr és mondá: Én az én jóságomat engedem előtted elvonulni, de színemet senki nem láthatja.

א"ר שמעון חסידא מלמד שהראה הקב"ה למשה קשר של תפילין. קשר
תפילין הראה לעניו תמונת ה' לנגד עיניו.

Az írás ezen titokzatos, homályos elbeszélése fölött elmélkedve, a talmud bölcse következőleg szól: A jóságos Isten az imádkozó próféta kérésére azzal válaszolt, hogy megmutatta neki **קשר תפילין** a tefillin csomóját, az imaszijjak csombókját, a szent jelvények egyesítését. Utaimat akarod megismerni? Ime **קשר** szent kapocs köt egybe, egyesít a világegyetemben minden létezőt, szentséges, összhangzó egésszé tömörül abban minden alkotás az én gondviselő akaratom által. Szentséges egységgé tökéletesül a nagy mindenség, benne a legsötétebb színek, az összekuszált fonalak, a sivár sivatag és a virágos virány, a kopár hegygerinc és a zöldelő völgy, a zajlongó hullám és a porhatag fővény, a röpködő madár és a nyugvó vad, a világító nap és a borus felhő, a tündöklő csillag és a fekete lepel, a teremtés nagy tárházában minden hozzájárul az egységes-egész szépségéhez, tökéletességéhez, így egymásba fonódva — **קשר** — a szentség kapcsát, magasztos egységet alakítva. Tudni akarod te, földi halandó, hogy mikép törhetsz mindjobban előbbre az én útjaimban, hogy fennen hordozzad a hit világosságát, hogy lobogtasd a megismerés fáklyáját, munkálva a szeretet munkáját, terjesztve a jó áldását? **קשר תפילין**. Ha lelki tisztaságban mindinkább egybeszövődik az emberiség. Az egyesítés elősegíti e munkát; az egyes embernek ereje gyöngye és törpe, munkássága korlátolt kicsi; buzgalma törékeny és röpke; de ahol egyesülnek az eszmék szolgálatában, ahol egymást támogatva együttesen buzgólnak a nemes cél felé, ahol szövetkezve fáradoznak: ott mindinkább eloszlatják a homályt, ott mindinkább leküzdik az akadályt, egymást serkentve el nem lankadnak; az egyesülés az izmosodás kútfeje, hogy szellemem terjesztésén munkálkodjanak, hogy győzelmet üljön a hit a babonáság felett, hogy diadalmaskodjék a tudás, a sötétségen, hogy uralkodjék az igazság a jogtalanság fölött.

Szövetséget hogy alakítsanak, egybejöttek e mai napon, hogy egyesítve erejüket, lelkük buzgóságával egymást támogatva, egymással szorosabb érintkezésbe lépve, időnként megfontolják, mint munkálják a hit és hazafiság művelését, szent hivatásuk talaján a zsidóság, a szellemi fejlődést előmozdítják. Hasznos az egyesülés, üdvös az iparkodás, legyen a Mindenható áldása e buzgóságon, ez az én imám, a midőn lelki örömmel üdvözöllek az Úr házában benneteket, kiket az eszme ide, körünkbe vezetett.

ויאמר משה אל בני ישראל ראו קרא ה' בשם בצלאל. ולהורות נתן בלבנו.
מלא אתם חכמת-לב. (M. II. 35, 30. 34. 35.)

És szólt Mózes Izraél gyermekeihez: Lássátok, ime névszerint szólította az Örökkévaló Beczalélt, Juda törzséből, eltöltötte őt értelemmel, tudással, hogy kigondoljon terveket és végezzen minden művészi munkát. Azt is adta a szívébe, hogy tanítson. Eltöltötte őket **לב חכמת** a szív bölcseségével, hogy munkálkodjanak a szentély felállításán. Így hangzik az e heti szent leckének elbeszélése. Szakaszunk szól a hajlékról, a pusztában vándorló őseink szentélye készítéséről, a Miskanról, amely emelkedett a sivatagban, hogy benne égfelé szálljon az esdő szív halk szava, hogy ott az isten kegyelmét keresse a halandó lélek imája. Leírja a szent hajlék alkotását. A nép felbuzdult és vetélkedve hozott gazdag és szegény ajándékot, mindegyik követte áldozatkészsége ösztönét, lelke sugallatát, annak buzdító hangját. A művészekről olvasunk, kik művészi érzéssel, tudással terveztek és alkották a szebbnél-szebb diszitményt és ékességet, kik ihlettséggel fáradoztak az Úr dicsőségére. Ezekről az írás azt mondja, **איש חכם לב**, hogy ők a szív bölcseségével voltak megáldva, a művészek a szív bölcseségével tanították a munkásokat.

Mi, ájtatos hallgatóim, a bölcseséget, az értelmet, a tudást, az okosságot nem a szívből, hanem az agyból származtatjuk, bennük látva az agy, a fej, a szellem, a számottevő ész munkássága eredményét, virágát. Szerintünk az agy az értelem forrása, míg az érzelem a szívből indul ki. A Tóra nyelvében azonban a szív az, a mely ért, figyel, tapasztal, ez az élet gyújtópontja, ez hevít, ez irányít, ez erősít, ez vezet a létben. A művészekről, kik a szentély felállításán fáradoznak, többször hangoztatja az írás, **לב חכם** hogy a szív bölcsesei voltak. **לכן של הראשונים כפתחו של אולם של אהרונים כפתחו** A talmudi bölcs egy találó szóval jellemzi a régi és az ujkor különbségét, hirdetve azon igazságot, hogy az emberiség haladásával, az ész fejlődésével csökken a kedélyvilág hatalma, mert az ész és a szív folyton ellensúlyozzák egymást az élet mérlegében és ha az egyik serpenyő emelkedik, okvetlenül lefelé fog szállni a másik. Hajdan az emberek inkább a szívvel gondolkodtak, az érzelem természetes közvetlensége, a szenvedély lüktetése, a kedély gyermetsége vagy indulata, az ösztökélte, hajtotta a halandókat; napjainkban a hideg, megfontoló, latolgató ész lett az élet kalauza, ez bír túlsúlylyal, ez a mi tette serkent, a mi vesztelésre int.

Van azonban működési kör és életpálya, van emberi hivatás és munkásság napjainkban is, a hol meddő minden törekvés, a hol sivár minden fáradozás, ha benne nem éltet, ha nem tölt el azon a szív rajongása, a lelkesedés hatalma, a kedély erős ösztöne, az érzelem melegsége. Ilyen pl. a hazafiság. Nem annyira az ész szava, az elmélet parancsa, hanem sokkal nagyobb mérvben **לב חכמת** a szív ösztöne, ami lángit, hogy tapadjunk a lélek minden erejével a földhöz, a melyen születünk, hogy törhetetlen áldozatkészséggel buzgólkodjunk annak virágzásán, hogy annak jóléteért hevüljünk hön, odaadón, lelkesen és lángolón.

Ilyen az istenfélelem ápolása, a hit nevelése. Hit, erkölcs, szeretet, azok okát, azok célszerűsége bizonyítását az ember nem az ész belátásától teszi függővé. Az értelem magában a rideg önzést hirdetné, azt mondva mindezekről: nem tudok felőlük. Hit, jótékonyság, jámborság, ezeknek **לב חכמת** a szívben van termőföldjük, ezek nem lehetnek kizárólag az ész vívmányai, azért mondja a régi bölcs: Pb. 3, 5. **תשען. אל תשען.** Töltse el szívedet Istenbe vetett hited. Ezekben egyedül értelmed nem lehet erősséged.

ולהורות נתן לבו. És a szív ily bölcsesége, ez kell, hogy áthassa a tanítót, a ki végzi szent hivatását nehéz felelősséggel, sok fáradsággal, szerény jutalommal; végzi a társadalmi élet alapvető munkáját, hogy a gondjaira bizott nemzedék ismereteit fejlessze, ébressze, hogy lelkökbe a vallásos,

hazafias, erkölcsös élet csiráit ültesse. Szentélyt emeltek **הכמי לב** a szív bölcsességével, a hűség lelkesedésével a Miskán építői. A gyermek fogékony lelkében a jónak szentélyét felépíteni, ez a tanító áldásos feladata. A gyermek lelkét idomítani, a jellem egyenességét egyengetni, a szívet szántogatni, az akaratot fegyelmezni, az érzelmeket fékezni, a gondolkodást fejleszteni, a szellem rugalmasságát előmozdítani; a fogalmak gyarapítása, az eszmék gyámolítása, az ösztönök nemesítése, az érzékekletk finomítása, a tapasztalatok gyűjtése, az észjárás emelése, az erkölcsi erő fokozása, az egyéniség kifejtése, az egész lelki élet alakítása, ezzel szentélyé avatja a gyermeki lelkét, benne szent lángot gyujtva, benne a hit és erkölcs tüzét élesztve. Teszi azt, ha **איש חכם לב** él hivatásának a szív ragaszkodásával, a lelkesedés rajongásával, a szeretet odaadásával; ha érzi és tudja, hogy az Isten szolgálja, hivatva, hogy nevelje a haza, a felekezet hű fiait a társadalom üdvére, a Mindenható dicsőségére.

Ez érzet az, amely átlengi a tanfériak lelkét; önök szövetséget alkotnak, hogy egyesítsék az erőt e munkásság talaján, e cél lebeg szemek előtt, ennek teljesülése legyen jutalmuk; velök van a Mindenható **אז נדברו יראי ה'** mert a hol az istenfélők tanácskoznak, a hol értekeznek, kik a jóra törekszenek, ott jelen van az ő szelleme. Így legyen mi velünk az Úr szelleme, törekvéseinkben, tetteinkben kísérjen áldó kegyelme. Szava, tana maradjon buzgóságunk kútfeje és fölöttünk ragyogjon az ő szent neve.

Miskolc.

Dr. Spira Salamon, rabbi.

Folyó évi március hóban tagsági díjat fizettek:

A) <i>Pártoló tagok:</i>					
				kor.	
Adler Ignác Szolnok				10.—	
Izr. iskolaszék, Verbó				10.—	
B) <i>Rendes tagok:</i>					
	hátr. kor.	f. é. kor.		hátr. kor.	f. é. kor.
Bernhard Mór Trencsén...		8.—	Somogyi Béla Budapest...	8.—	
Kemény Simon Jánosháza	20.—		Schwarz Károly Barcs	4.—	
Klein Sámuel Ungvár ...	4.—		Spitzer Lipót B.-Bicske ...	4.—	2.—
Kolozsvári Izsó Vágújhely	2.—		Stöckelmacher Bernát Ó-Buda	4.—	
Kondor József Nagykanizsa		8.—	Voglhut Dávid L.-Szt.-Miklós...		8.—
Lackner Mór Eger ...	4.—		Weisz Lipót Miskolcz ...		8.—
Lippe József Debreczen ...	4.—		Wirth Henrik Nagymárton	6.—	
Révai Adolf Budapest	6.—				

Adományok:

Főtisztelendő Dr. Kohn Sámuel atyja, néhai Kohn Schwerin Ignác nevét viselő alapítvány kiegészítésére...	100.—	Kor.
„Egy valaki“ főtisztelendő Dr. Weiszburg Gyula, Budapest, révén	10.—	

Bárca-gyűjtés:

Lackner Mór Eger ...	kor.
Izr. tanítótestület Kis-Kőrös	2.—
	3.04

Gyűjtés az árva-alapra:

Stark Ármin Mohol, egy színelőadás jövedelméből	kor.
A szereplők adománya ¹⁾	24.—
Lampl József Hidaskürth gyűjtése Löwinger Dávid úrnál tartott esküvő alkalmával	18 —
	7.50

¹⁾ Ehhez hozzájárultak egy-egy koronával: Pollacsek Hermina, Birn Franciska, Stein Blanka Schlesinger Jozsa, Reisz Szerénke, Schlesinger Andor, Müller Szerénke, Pollák Janka, Stein Rózsika, Pollák Ella, Reisz Margit, Feuer Andor, Pilis Sárika, Beck Zoltán, Laksz Katicza, Beck Irénke, Feuer Lajos, Beck Fáni.

Schwartz Ábr. Verbó gyűjtése ²⁾	48.80
Schwarcz Márkus Bonyhád gyűjtése ³⁾	32.72
Izr. nőegylet Igló adománya --- ---	20.—
Fischer Lipót L.-Szt-Miklós gyűjtése : Krámer Dávid	4.—
Izr. hitközség Pécs adománya --- ---	4.—
Groszmann Mór S.-A.-Ujhely gyűjtése ⁴⁾	22.58
Gruber Jenő S.-A.-Ujhely gyűjtése ⁵⁾	15.—

²⁾ Ehhez hozzájárultak : Herzog Sándor IV. oszt. tan. gyűjtése : Herzog Sándor 1 korona, Herzog Fáni 20 fillér, Herzog Pinkász 40 fillér, Herzog Fülöp 50 fillér, Herzog Miksa 1 kor., Herzog S. 40 fillér, Herzog Emánuel 40 fillér, id. Herzog Emánuel 50 fillér, Weisz Mihály 20 fillér, Weisz Mihály 20 fillér, Weisz Márkus 50 fillér, Körper Ignác 40 fillér, Körper Betti 40 fillér, Nagel Sámuel 20 fillér, Reich Samu, főrabbi 2 korona, Stern Adolf 40 fillér, Weinberger Mór 40 fillér, Mohr Vilmos 50 fillér, Kinszki Benő 40 fillér, Bauer Jakab 40 fillér, Geltner Samu 20 fillér, Quittner Leop. 20 fillér, Bricht Samu 40 fillér, Löwi Salamon 40 fillér. — Kohn Jenő gyűjtése : Kohn Miksa 40 fillér, Eisler Róza 40 fillér, Weinwurm Mór 40 fillér, Löwinger Ignác 20 fillér, Stern Penjám 40 fillér. N. N. 20 fillér, Kugel Samu 40 fillér, Quittner Em. 20 fillér — Mayer Miksa gyűjtése Mayer Vilmos 1 korona, N. N. 10 fillér, Apfel V. 20 fillér. Halle P. 40 fillér, Reichenenthal J. 20 fillér. Reich Salamon 1 korona, Herzog Ign. 20 fillér, Fürst József 30 fillér Herzog V. 40 fillér, Quittner Miksa 40 fillér, Apfelman K. 30 fillér, N. N. 20 fillér, Blau K. 20 fillér, Bauer S. 20 fillér, Ziegler Zs. 20 fillér, N. N. 50 fillér, Dr. H. Mandl 1 korona, Kinszki M. 20 fillér, Reismann Jakab 20 fillér, Spiegel Mihály 30 fillér. Reichenfeld Sándor gyűjtése : Reichenfeld Mór 50 fillér, Dohan Jakab 40 fillér, Blum Mór 40 fillér, Löwinger M. D. 50 fillér, Reismann Miksa 40 fillér, Spitzer Káti 50 fillér, Weisz Ignác 40 fillér, Weinberger Herman 50 fillér, Weinberger Pinkász 50 fillér. — Reisz Jakab gyűjtése : Reisz Márkus 1 korona, Band Bernát 40 fillér, Silbermann N. 40 fillér, Freund Lázár 30 fillér, Reismann Ad. 40 fillér, Rosenfeld F. 40 fillér, Reismann S. 40 fillér, Rosenfeld József 30 fillér, Braun Kati 20 fillér, Kohn Márk 50 fillér, Prochaczka M. 40 fillér, Baroch Ferencz 10 fillér. N. N. 20 fillér, K. Á. 40 fillér, N. N. 10 fillér. — Sonnenschein J gyűjtése : Sonnenschein Ad. 1 korona, Fischer Fülöp 40 fillér, Just Ferenc 40 fillér, Just Mór 1 korona, Lichtenstein Miksa 60 fillér, Weisz Nándor 40 fillér, Manheim Zsiga 1 korona, Glasner Adolf 40 fillér, Wagner Miksa 40 fillér, Weisz Lipót 1 kor., B'um Izidor 50 fillér, Sonnenschein B. 40 fillér, Weisz Salamon 40 fillér, Wertheimer Ad. 40 fillér, Rosenbaum Samu. 60 fillér. — Werner Simon gyűjtése : Rosenmann Bernát 30 fillér, L. L. 20 fillér, Werner Simon 40 fillér, Weisz Dávid 40 fillér, Deutsch Sámuel 40 fillér, Löwi Márk 40 fillér, Reisz József jun. 40 fillér, Körper Max 50 fillér, Wertheimer Hani 50 fillér, Weisz Juli 40 fillér, Freund József 30 fillér, Werner Simon 40 fillér, Werner Ignác 1 korona, Kohné 60 fillér, Just Miksa 1 korona, Langer Jakab 60 fillér, Stern Mór 60 fillér, Weisz Kálmán 20 fillér.

³⁾ Ehhez hozzájárultak : Singer Sarolta 1 korona. Stern Ferenczné 1 korona, Friedenthal Jozsua 40 fillér, Hessen Henrik 1 korona Honig Melanie 1 korona, N. N. 40 fillér, N. N. 40 fillér, Holländer Ferenczné 60 fillér, Raubitsch V. 1 korona, N. W. 40 fillér, Pajor Ármin 1 korona, N. N. 40 fillér, Schwarz S. G. 1 korona, Schäffer Gyuláné 1 korona, Kun 1 korona, Gemeiner Jakab 40 fillér, N. N. 50 fillér, N. N. 40 fillér, Guttmann Vilmosné 1 korona, N. N. 10 fillér, Davidovics Jakab 60 fillér, Mautner Józsefné 2 korona, Fr. Olga Mautner 2 korona, N. N. 40 fillér. Goldfinger Ármin 40 fillér, Müller Lipót 2 korona, Schwarz Bernát 50 fillér, N. N. 20 fillér, Fr. Oblath 1 korona, Hirschner Ferencz 1 korona. N. N. 50 fillér, Engelmann Antal 40 fillér, Reich Samu 80 fillér, R. M. 1 korona, Dr. Elbogen 1 korona, Márkus Sándorné 60 fillér, Fleischmann Lipót 1 korona, Stern Miksa 60 fillér, Frank Ignáczné 40 fillér, L. M. 40 fillér, Rauchmann Róza 60 fillér, Gyűjtés iskolából 1 korona 32 fillér

⁴⁾ Ehhez hozzájárultak gyűjtésük útján : Brünner L. 1 korona 02 fillér, Deutsch J. 20 fillér, Grosz M. 40 fillér, Groszmann Jenő 2 korona 40 fillér, Grünwald B. 35 fillér, Klein S. 90 fillér, Odze D. 30 fillér, Weinberger Á. 16 fillér, Weisz J. 40 fillér, Aschkenáp J. 16 fillér, Baum J. 10 fillér, Blumenfeld Lajos 2 korona 10 fillér, Ehrmann M. 37 fillér, Frischmann V. 06 fillér, Fülöpovits B. 1 korona, Klein Ig. 80 fillér, Klein S. 10 fillér, Lipschitz Lajos 2 korona 06 fillér, Lipschitz László 1 korona 40 fillér, Waldmann J. 32 fillér, Weisz H. 12 fillér, Weinberger S. 60 fillér, Weinberger M. 28 fillér, Kornfeld H. 74 fillér, Löw Samu 2 korona 48 fillér, Deutsch L. 20 fillér, Kleinmann D. 20 fillér, Katz J. 10 fillér, Deutsch N. 16 fillér, Neuländer Samu 1 kor. 40 fillér, Grossmann Sándor 1 korona, Schweiger M. 50 fillér, Lipschitz J. 20 fillér.

⁵⁾ Ehhez hozzájárultak Grünwald Miksa 20 fillér, Herskovits Lajos 53 fillér, Katz Hermann 20 fillér, Kleinmann Dezső 80 fillér, Lipschitz Jakab 20 fillér, Weinberger Sándor 40 fillér, N. S. és W. A. 12 fillér, Tüchler Ernő 62 fillér, Kubinszky Viktor 1 korona 12 fillér, Deutsch Ármin 92 fillér, Deutsch Nándor 2 korona 90 fillér, Deutsch Lipót 1 korona 44 fillér, Gottdiener Mór 20 fillér, Herskovics Gyula 59 fillér, Löw Jeremiás 62 fillér, Weinberger Dezső 20 fillér, Lipschitz László 2 korona 90 fillér, Schweiger Mór 44 fillér, Gruber Jenő tanító 60 fillér.

Gyűjtés az Erzsébet-alapra.

Sürgönymegváltás Kornfeld Gyula elnök úr leányának esküvője
alkalmából

133.76

	kor.		kor.
Babocsa : Steiner Dávid	0.90	N.-Károly Kohn Miksa...	1.—
B.-Gyarmat : Brett Mór ...	1.—	„ Spirai Mariska	1.—
„ Singer Adolf	1.—	N.-Beeskerek : Löffler Jónás ...	2.—
Barcs : Schwarz Károly...	— .60	N.-Megyer : Schönberger Manó	1.—
„ Löwy Nátán	1.—	N.-Szombat : Neuberger Lipót	1.—
Bács-Topolya : Grünberger Izsák...	.60	N.-Perkata : Steinwurtz Ign.	— .62
Belényes : Czitrom Jakab	1.—	Namesztó : Roth Kálmán	1 20
B.-Bánya Fleischner Lipót	2 50	Namesztó : Roth Lajos	1 38
„ Fried Zsigmond		Nyiregyháza : Fábrián Ferenc	
„ Lehner Lipót		„ Bonis Menyhért	
„ Porges Hermina		Nyitra : Tantestület	4.—
„ Rechnitz Adolf		Ó-Becse : Darvas Samu...	1.—
Boldogasszony : Redlich Mór	.60	Ó-Gyalla : Holländer Áron	— .60
Czabaj Heller A. Lipót	— .60	Orosháza : Bérczi Fülöp...	2.—
Csorna Krausz Ármin	1.—	Paks : Tantestület	1.—
„ Goldhammer Samu }		„ Wertheim Simon...	— .40
Debrecen : Tantestület ...	2.—	Pápa : Tantestület	2.—
Derecske : Löwy Sámuel	1.—	„ Sor Ármin ...	— .62
D.-Szerdahely : Tantestület	1.—	„ Sor Ármin ...	— .62
Eger : Biedermann Adolf	1.—	Párkány : Mendl József	1.—
„ Ha'ász Samu ...	1.—	Pécel : Haas Mór ...	— .80
Eperjes : Habermann József...	— .62	Pécs : Klingenberg Jakab	1.—
Érsekújvár : Congr. Tantestület	1.—	„ Sasvári Béla...	1.—
Esztergom : Blumschein Lipót	1.—	„ Bodó Mór	.60
Galgóc : Vajda Miksa	1.—	„ Kohn Mór	— .60
„ Almási Albert...	— .60	„ Hoch József ...	— .60
„ Erdélyi Sámuel	— .60	„ Weisz Gábor...	— .60
„ Galgóczi Ábrahám	.60	„ Löwy Anna ...	— .60
„ Schön Ármin	.60	Pozsony : Congr. elemi és polg. leány-	3 20
Gyulafehérvár : Altmann József	1.—	iskola tantestülete ...	
Győr : Baumgarten Sámuel	10.—	„ Orth. iskola tantestülete	2.—
„ Breuer Gyula		Pomáz : Bródy Ármin ...	1.—
„ Pfeiffer Mór...		Püspök-Ladány : Ujvári Adolf	1.—
„ Schön Bernát		Rohonc : Rausnitz Jakab	— .60
„ Szőgyi G. Vilmos		S.-Tarján : Eckstein Lipót ...	1.—
Heves : Fischhof Márk	1.—	S.-A.-Újhely : Groszmann Mór	— .80
Homonna : Lengyel Samu	1.—	„ Gruber Jenő	
Hőgyész : Kornstein Samu	1.—	„ Knopfler Sándor	1.—
Káloz Friedmann József	1.—	„ Szabó Jakab ...	1.—
Kis-Jenő Herz Bernát	2.—	„ Kaufman Ármin...	— 50
Kis-Marton Lendvai Fülöp	1.20	„ Singer Izrael ...	1.—
Kis-Hegyész : Weisz Sámuel	— .60	Sárospatak : Vitt József...	1.—
Kecskemét : Zeisler Mór...	1.—	Sopron : Biró Samu	— .62
Kaposvár : Gömöri Ármin	1.—	Soroksár : Lederer József	1.—
Kassa Schwartz Lipót ...	— 60	Stompfa : Poláček Mór ...	1.—
„ Stern Jakab	— .60	Szabadka : Izr. tantestület ...	2.—
Komárom : Havas Károly	1.—	„ Handelsmann Leó	1.—
Körmend Tanítótestület	1.—	Szabolca : Weisz Samu	1.—
Léva : Tantestület ...	2.40	Sz.-Somlyó : Stern Sámuel ...	— .60
L.-Szt.-Miklós Fischer Lipót	1.—	Szombathe'y : Congr. elemi isk. tantest.	2.—
„ Vogelhut Dávid	1.—	„ Révész Márton	— .60
Makó : Széke'y Lipót	1.—	Szenitz : Deutsch Mór	— .60
Mareziali : Gold Adolf	1.—	Sztanisics : Löwy Fülöp...	1.—
„ Löbl Lipót	1.—	Tata : Herzfeld Jakab ...	2.—
Máté-Szalika : Hermann József	.60	Tápió-Szele : Sugár Ferencz...	1.—
Miskolc : Tanítótestület	4.—	Trencsén Tantestület	1.—
Mosóc : Silberstein Samu	— 80	Ujverbász : Blum Salamon	1.—
N.-Kanizsa : Barta Lajos...	— .60	Varannó Letényi Ármin	— .60
N.-Biese Schusdek Sándor	10.—	Vác : Kramer Miksa ...	1.—
„ Weisz Zsigmond		Vág-Sellye : Fodor Miksa	— .70
„ Vándor Soma		Vágújhely : Klein Lipót...	— .50
		Veszprém : Barta Fülöp...	1.—

Veszprém : Kron Mór	1.—	Zombor : Pártos Samu ...	1.—
” Szép Lipót ...	1.—	Zsámbék : Fleischmann Izrael }	1.—
” Krausz Jakab ...	1.—	” Lipscher Jakab }	1.—
” Szigeti Sámuel ...	1.—	Zsolna Braunberg Manó ...	2 —
” Löwenstein Paula	—,60		
Zavar Kohn Simon ...	1.—	összesen	133.76

Budapest, 1903. márczius hó 30-án.

Győri Adolf
pénztáros.

Dr. Gonda Zsigmond.

1869—1903.

A pesti izr. hitközség vallástanári karának nagy gyásza van. Egyik fiatal, derék tagja : dr. *Gonda Zsigmond* márczius hó 9-én rövid szenvedés után elhunyt. Halála mély gyászba borított egy érdemes tanító családot, mert az elhunyt szemefénye, büszkesége volt öreg atyjának, *Goldberger* Simon, a pesti talmud-tóra tanárának és szeretetteljes támasza három nővérének, kik szintén a tanítónői pályán működnek. De mély meghatottsággal fogadták a hirt a pesti kartársak valamennyien, kik ismerték a boldogult idealis gondolkodását, komoly buzgalmát, testi baját leküzdő szorgalmát és alapos héber és világi tudását. Komolyan vette hivatását és szeretettel fáradozott nehéz pályáján, melyről pedig érezte, hogy testi erejét megörli, megemésztí. Lelkes meggyőződéssel tanította vallásunk szent tanait és rövid pályáján is szép sikereket mutathatott fel. Vele egy intézetben működő kartársai tisztelték és becsülték és halála e körökben is nagy részvétet keltett.

A boldogult budapesti születésű volt és itt végezte tanulmányait is. A rabbiszeminárium bevégezése után a pesti hitközségnél nyert alkalmazást mindjárt mint vallástanár. De hivatása mellett folyton tanult és dolgozott. Fennállása ideje alatt a „Magyar Zsidó Nő“ c. felekezeti lap főmunkatársa volt, de más lapoknak és külföldi folyóiratoknak is dolgozott. Cikkei alapos készültség, széleskörű műveltség és irói tehetségről tesznek bizonyosságot. Hirtelen halálával egy jól indult, szép reményekre jogosított életpálya fejeződött be korán, nagyon korán, gyászba borítva a vigasztalhatatlan családot, melyen rajongó szeretettel csüngött egész életében, gyászba borítva barátait és tisztelőit, kiknek ő is hű barátjuk volt.

Temetése márczius hó 11-én, d. e. 9 órakor igen nagy részvét mellett folyt le. A pesti kartársak, a vele egy intézetben működő keresztény tanárok és igazgatók, tisztelői és barátai nagy számmal jelentek meg, hogy a boldogultnak megadják a végtisztességet. De százával vonultak ki hálás tanítványai is, hogy szeretett tanárukat utolsó útjára kísérik. A ravatal előtt főtisztelendő dr. *Weiszbürg* Gyula rabbi beszélt. A remek beszéd, mely az egybegyűlt gyászoló közönségre nagy hatást tett, belső értékénél fogva is megérdemli, hogy itt szószerint közöljük :

„Gyászoló gyülekezet! Mindig szomorú a hervadás, mindig bánatot keltő, ha az élet galyázatából egy ág kisebb vagy hangosabb recsegéssel leválik. De keserűséggé válik a bánat, kétségbeeséssé a szomorúság, ha a hervadás nem a hosszú virágzás, kitartó gyümölcsérlelés ellenértéke, mikor fakadást és hervadást nem hosszú nyár köt össze, mikor a reménység váltója, melyre minden élet jogot formál és jogot szerez, felhasználatlanul hull ki a lehanyatló kezekből.

És még ez sem a legszomorubb. Az élet mindenkit megtanít igényei mértékét leszorítani és a gondolkodó ember végre avval is megbarátkozik, ha

az élet terheit egész erejével zuditotta rá, gyönyöreit csak távolról mutatva. Végre **בעל כרחך אתה נולד** akaratunk ellenére vagyunk létre szólítva, akaratunk ellen kell a gondviselés hívó szózatát követni, nem tekintve azt, üres-e, teli-e az örömserleg, melyet születésünkkel magunkkal hoztunk. De mit szólnak akkor, ha gyermeki szempár behunyásával a szülői szemekben nyílik forrás, mely elapadni sohasem képes, mikor szülők hallani kénytelenek a legiszonyúbb hangot, mely elképzelhető, azt, mikor a göröngyök szeretett gyermekük koporsóján dübörögnek, mikor előttük feltárul a legiszonyúbb látvány, egy sírhant, mely lényre borul, ki vér az ő vérukból, szív az ő szívéből! Hisz már a régiek mondják: **וימת נדב ואביהו לפני ה' וכי לפני ה' מתו אלא** azért használja a szentírás a kitételt, hogy Nádab és Abihu Isten előtt haltak meg, hogy jelezze, hogy mintegy magának az Istennek is fáj, ha gyermekek előbb térnek arra a nagy nyugalomra szüleiknél. Mit szólnak Dr. Gonda Zsigmond koporsója előtt, melyben ifjú férfi, reményteljes ember, odaadó gyermek, áldozatkész testvér pályájának szakad vége? Mit sirassunk benne előbb? Az ifjút, vagy a gyermeket, az embert vagy a tanítót? Mert hisz nemcsak egy szűk család veszteségét kell siratnunk, de egy nagy családot is, a gyermekek százaiból álló nagy családot is, kik benne veszítették el vezetőjüket a vallás útján, intőjüket az erkölcsi veszedelmek felismerésére és kerülésére. És még egy más családot is, a kartársakét, kiket közös törekvés, a pálya közös örömei és czeknél, sajnos, számosabb szenvedései fűznek össze! De mi kartársak, kik vele jártuk azt a göröngyös utat, fojtsuk el könnyeinket; ne sirassuk, hanem méltassuk. Tegyük le előtte az elismerés koszorúját nemes törekvéseért, hű kötelességteljesítéseért. Tegyük le a halálban, a hálás jelenkor úgyis megfeledkezik róla az életben. Adjuk meg neki a vértanúk koszorúját, mert mártír volt mindazokkal együtt, kiket a gondviselés arra rendelt, hogy a mai Izrael ifjúsága szívében a hitnek tüzét élesszék. Igen, azt mondják, hogy vallásunknak már nincsenek vértanúi, vannak; azok, kik napról-napra, évről-évre dolgoznak agyuk erejével, szívéük tüzével, miként a próféta **ואדבר אליכם השכם ודבר** „beszéltem hozzátok, mindennap újból beszéltem,“ belelehelik lelküket tanításaikba, hátha mégis lehetne egy szikrát kicsalni a szívekből és így örlik le életük erejét, az elismerés egyetlen hangja nélkül, csak közönnyel és gáncssal találkozáva. Mert Elisának könnyű volt új életre támasztani a meghalt gyermeket, az nem ellenkezett, mikor életre akarta kelteni; könnyű volt a mesében is életet lehelni a hideg márványba, senki sem törekedett meghiusítani a mese hőse munkáját, de hitünk tanítói testet és lelket fogyasztó munkája mi más, mint örökös küzdelem száz és száz áramlat, száz és száz szél ellen, a melyet gyakran ép azok támasztanak, kiknek ajkain oly olcsó a gáncs, az elégedetlenség. Csoda-e, ha egynémely gyengébb szervezet összeroppan e küzdelemben? Csoda-e, ha egynémely lélek elveszti erejét és munkakedvét az egyenetlen harcban, melyben egy áll százakkal szemben, melyben ő folyton kénytelen örségen állni, míg az ellenség biztos, fedett helyből látatlanul küzd? A te életerődöt is megemésztette ez iszonyú munka; láttál-e hálát, elismerést, avagy csak méltánylást is, ne kutassuk, ne szüljön a koporsó új keserűséget.

A te küzdelmednek vége; **מתוקה שנת העובר** édes lehet most a munkás álma, rövid volt ébrenléted, de mégis szereztél jogot a nyugalomra, rövid volt a nyarad, mégsem voltál gyümölcs hijával; **פרי צדיק עץ חיים** a jámbor gyümölcse az élet fája, a tanítás, melyet hirdetett, a jó, mit cselekedett; ezek utódaid is **ואין תולדותיו של אדם אלא מעשיו הטובים וכן הוא אומר אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים.**

Ezek követnek utolsó utadon, ezek élnek túl mulandó testedet. Utra készen állsz, menj oda, hol nincs testi, lelki szenvedés, de örök üdv, fényesség és

béke. Jámbor szüleiden és testvéreiden pedig hadd teljesüljön a próféta szava **וְקוֹי ה' יְחַלִּיפוּ כֹה**, hogy kik Istenben bíznak, új erőt nyernek, ha a régi elhagyta őket. Ti, kikre Isten keze most úgy ránehezedett, keressetek vigasztalást Istenben, ki azt meg nem vonhatja tőletek; **כִּי הוּא טָרַף וִירְפָאנוּ יָד וַיַּחֲבֹשֵׁנוּ**; hisz ha összemarcangol, meg is gyógyít, ha sújt, be is kötözi a sebeket. Gyógyítsd hát meg a beteg szíveket, küldj megnyugvást a kétségbeesés, vigasztalást a bánat után. Te, ki velünk vagy az életben és el nem hagysz a halálban sem! Ámen.“

Künn a temető halottas házában pályatársai nevében dr. *Fényes Mór* rabbi és hittanár, barátjai nevében dr. *Weisz Miksa* rabbi és hittanár meghatóan bucsuztatta az elhunytat. Két tanítványa is beszélt még, majd meg a megtört apa siratta elköltözött fiát.

Sirkövét tisztelői fogják felállítani, a Tavaszmező-utcai gymnasium tanári kara és tanítványai pedig alapítványt fognak emlékére létesíteni.

Legyen emléke áldássá!

— d.

Stekler Samu

1831—1903.

A bajai tanügynek egyik legrégibb és legkiválóbb munkása dőlt ki az élők sorából. Olyan férfiú, aki 32 éven át szorgoskodott Baja tanítási ügyében és mindenkoron szívvel-lélekkel tanított, terjesztette a tudást és lelkesített a szépért, jóért és nemesért. Becsületes ember és becsületes tanító volt, amint ez rendesen együtt is jár; tanítványai szerették, becsülték és sokaknak csordult ki a könyje, halála hírére hallván a szeretett tanítónak.

Idegenből került Magyarországra és bár a férfikorban, de megtanulta hazánk nyelvét, ismerte és megszerette nagy íróink műveit, nyelvünkön terjesztette a tudást; otthont, hazát talált nálunk, melyet megszeretett.

Mintegy 14 évig magánkereskedelmi iskolát tartott fenn, az egyetlen Délmagyarországban, ahova messze földről sereglettek össze a tanítványok, akiket szeretettel tanított és akik szerte a hazában, sőt a haza határain túl is mindig hálás szívvel emlékeztek vissza a szeretett mesterre.

Jó ember és derék férfiú volt. Mint intézet-tulajdonos állandóan tanított szegény bajai fiúkat ingyen, kik közül sokan gazdagodtak meg, s akik anyagi jólétüket és becsületes pályájukat a Stekler nyújtotta szakismereteknek köszönhetik. Hét évvel ezelőtt — 1896-ban — nyugalomba vonult, mikor is volt és akkori tanítványai sok emléktárggyal lepték meg. Az izr. hitközség évi 800 kor. kegydíjat szavazott meg neki, az izr. tanítótestület pedig 200 kor. ösztöndíj alapítványt tett a nevére. Az utóbbi években szívбай gyötörte, mely e télen folyton súlyosbodott úgy, hogy f. hó 14-én ágyba döntötte. Szenvedéseitől f. hó 18-án este 6¹/₂ órakor váltotta meg a halál.

Temetéséről, mely f. hó 20-án, d. u. 2¹/₂ órakor ment végbe, a vallás megengedte diszes módon, a bajai Chevra Kadisa gondoskodott. Előzőleg a hitk. előjárósága, iskolaszéke, képviselőtestülete, a szentegylet előjárósága és választmánya, valamint a tanítótestület, Dr. *Bruck Samu* hitk. elnök elnöklete alatt együttes ülést tartott, melynek egyetlen tárgya a haláleset fölötti részvét kifejezése és az elhunyt érdemeinek jegyzőkönyvbe való iktatása volt. Innen a jelenlevők a gyászházba vonultak, ahol megjelentek Baja város előkelőségei, volt tanítványai közül igen sokan a vidékről és óriási közönség.

Miután Dr. *Adler* Lipót bajai főrabbi imát mondott, a halottat az izr.

iskolák tanítói és volt tanítványai az iskolába vitték. Az iskola disztermében együtt volt a tanulóifjúság, a tanítóképző igazgatója és tanári kara, a városi polg. isk. igazgatója a tanári karral, mindkettő a tanuló ifjúsággal, a városban működő lelkészek és tanítók majdnem teljes számban. Itt *Erdős* Jakab igazgató a tanítók, *Stricker* Simon tanító az Orsz. Izr. Tanítóegyesület nevében, melynek az elhunyt tiszteletbeli tagja volt, mondott búcsúszt. Közben *Berger* Salamon főkantor az énekkarral imákat és gyászdalokat adott elő. A temetőben Dr. *Lemberger* Ármin a volt tanítványok nevében búcsúzott el a szeretett mestertől, kinek porló hüvelyét átadták az anyaföldnek.

Befejezésül a boldogult derék kartárs rövid életrajzát közöljük:

Stekler Sámuel született 1831. április 15-én Steinwasser csehországi faluban, hol atyja jómódú kereskedő volt. Az elemi iskolát szülőfalujában, a középiskolákat Prágában végezte, a hol a műegyetemet is látogatta. Közben magántanítóskodott és 1856-ban Győrött földmérő segéd volt. 1859. évben visszament Prágába a műegyetemre és 1862-ben mennyiség-tanból, fizikából és természetrajzból alreáliskolai tanárrá képesítették. Ezen közben a francia nyelvet teljesen elsajátította, sőt angolul is tanult, ifjú korában pedig évekig a héber tudományokat is mívelte. Az 1864. évben több bajai család hívására Bajára jött, a hol kereskedelmi iskolát nyitott, mely iskola 1878-ig állt fenn, 1865-ben megnősült, feleségül vevén *Stein* Aureliát, kivel a legboldogabb házasságban élt. Házasságából 3 fia született, kiket nagy anyagi áldozatokkal ugyan, de a leggondosabban nevelt föl. 1878. évben szervezte a bajai izr. elemi iskola fölé a polgári fiúiskolát, mely iskoláknak igazgatója lett, 1893-ban az V. és VI. elemi leány- és a felső leányiskola I. és II. osztályát átszervezte polgári leányiskolává. A német nyelvet tökéletesen bírta és „*Mosaide*“ címen hőskölteményt is irt. Az 1896. évben nyugalomba vonult, mikor is nagy ovációkban részesítették. A nyugalom éveiben folyton dolgozott. Felújította angol nyelvi ismereteit és buzgón olvasott klasszikusokat, belefogott egy német bohózat irásába, melyet azonban nem fejezhetett be, mert súlyos betegsége megakadályozta benne.

Baja.

Lengyel Manó.

Herczka H. Sámuel.

1820—1903.

83 éves korában halt meg március 18-án Budapestnek egyik szerény hajlékában a magyar zsidó tanítóságnak talán legöregebb, de mindenesetre legszerényebb és igen érdemes tagja. A nagy világ aligha ismerte nevét, a hír nem vette szárnyaira érdemeit és ő maga hallgatott, mikor saját érdemeiről volt szó.

Csodálattal állunk meg a régi zsidó tanítók tudása és idealizmusa előtt. Még magam előtt látom magas alakját, a mint lankadatlanul, soha el nem fáradva, tanított bennünket, „a kis osztályt,“ melyet ő a világért sem hagyott volna el. Még emlékszem az időre, mikor együtt mentünk a rétre, az erdőbe; minden növényről, minden kis bogárról tudott érdekeset mondani még a felnőtt ifjaknak is. Még ma is legjobban ismerem a szentírás azon részleteit, melyekre ő és igen érdemes tanítótársai tanítottak bennünket. Tanító és nevelő volt, oly derék, amilyenek azok a régi idealisták voltak.

Pedig a sors nem tette könnyűvé az életét. 10 éves korában elhaltak mellőle egy napon az akkor pusztító kolerában szülői. És ime 16 éves korában már tanít és tanított azóta szakadatlanul, 58 esztendőn át, ugyanazon hitközség iskolájánál Puchón, Trencsén megyében. Tanított, de maga is folyton tanult. A mikor 1856-ban Érsekújvárt népiskolákra képesítő tanfolyamot létesítettek, a 36 éves férfiú, a ki akkor már 20 éve tanított, az elsők közé tartozott, kik kiváló jó sikerrel tették le a képesítő vizsgálatot.

1894-ben 74 éves korában betegsége nyugalomra kényszerítette. De mily rosszul esett neki a nyugalom. Folyton visszavágyott az ő kicsinyeihez az

iskolába és láthatóan rosszúl esett neki, hogy az ő termében más tanítson. Tudni vágyott mindig és az volt legnagyobb fájdalma, hogy gyengülő szemvilága megfosztotta az olvasás élvezetétől. És most örökre elnémult az ajak, mely másokat beszélni tanított, a sír homálya födi őt, a ki ezernyi gyermek lelkiületében eloszlatta a tudatlanság sötétségét, de tanítványai hálásan őrzik emlékét és tudásukkal és életükkel bizonyítják hallhatatlan működését.

A megboldogultnak halála egyesületünk két érdemes tagját: *Herczka Gusztáv*, az orsz. izr. siketnéma intézet tanárát és *Herczka János*, a pesti izr. fiúárvaház elemi iskolájának igazgatóját borította mély gyászba, kik az elköltözöttben a legjobb apát siratják. Legyen vigaszuk a visszaemlékezés atyjuk élete érdemes munkásságára!

Dr. Braun Salamon.

HIREK ISKOLÁINK ÉLETÉBŐL.

Iskola-segély. Örömmel vettük a hirt, hogy az orsz. izr. magy. közalap vezetősége az osztopáni izr. hitközségnek a folyó iskolai évre iskolája fentartására 200 korona segélyt szavazott meg. Ez már a második ilyen hír. Mindenesetre köszönetet mondunk a közalap érdemes vezetőségének e biztató kezdetért, de figyelmébe ajánljuk, hogy sajna, még számos oly kis hitközség van széles ez országban, melynek felekezeti iskoláját csekély évi segéllyel meg lehetne menteni. Ez pedig a legüdvösebb szolgálat volna, melyet a közalap vezetősége felekezetünknek tehetne.

Sírkő-avatás. Boldogult *Klauber Jónás*, kecskeméti tanítónak, egyesületünk volt választmányi tagjának sírkövét e napokban avatták fel a kecskeméti temetőben. A boldogult tanítványai, illetve a kecskeméti kartársak nevében egy-egy szónok méltatta néhai *Klauber Jónás* nagy érdemeit, melyeket 50 éves derék tanítói működése alatt szerzett. A szép sírkövet a boldogult hálás tanítványai, kartársai és tisztelői emelték.

VEGYESEK.

Kornfeld Gyula. A magyar-zsidó tanítószeg erkölcsi erejének fényes bizonyossága egyesületünk virágzása, nyugodt biztos fejlődése, pezsgő élete. Soha testület nem képviselte annyira tagjai összességének erkölcsi és anyagi erejét, mint az Orsz. Izr. Tanítóegyesület. Gyenge alaptól kiindulva, oly időben, mikor a zsidó tanítószeg ez országnak legvédtelenebb társadalmi osztálya volt, mikor a zsidó tanítószeg tekintélyéről, erejéről szó sem lehetett, folyton fejlődött, megerősödött tagjai által és azokkal együtt. Ez az élénk kölcsönhatás, mely ma is egyesületünk legbecselesebb erőforrása és mely fennállása óta megszilárdította, fejlesztette egyesületünket, képessé tette egyszersmind arra is, hogy kitűzött céljait elérje és a magyar zsidó tanítószeg támasza, védője és segítője, a felekezeti tanügynek pedig fejlesztője legyen. Ez a kölcsönhatás és az élénk szellemi élet adta meg egyszersmind egyesületünknek azt a szervezetet, mely válságos időkben is kiállotta a teherpróbát és mely további fejlődésének kiapadhatatlan kútforrása.

Egyesületünk életében az utolsó tíz év a belső konszolidációnak, a vagyoni megerősödésnek, az erkölcsi befolyás megizmosodásának és a régi tradíciók teljes érvényesülésének ideje volt; nyugodt, céltudatos, fáradhatlan munka eredménye ez, mellyel a jövő fejlődésnek széles, megingathatlan alapját raktuk le. Ez a megbecsülhetetlen eredmény, ez a zajtalan, de annál értékesebb munka *Kornfeld Gyula* nevéhez fűződik, ki e tíz év óta egyesületünk élén áll és nemes egyéniségének sajátosságát egyesületünk működésének minden

ágában érezte. Tíz év előtt válságos időben vette át egyesületünk vezetését, melybe már ezelőtt is önzetlen munka útján beletanult, és azóta ereje javát egyesületünknek szenteli. Fáradhatatlan buzgalommal dolgozva, haladt céltudatosan azon az úton, melyet elődei kijelöltek, becsületes igyekezettel kereste, kutatta mindenkor a legjobbat, tiszta önzetlenségében csak az egyesület és a tanítóság érdekeit tartotta mindenkor szem előtt. Okos élettapasztalattól vezetve, folyton fentartotta a kapcsolatot az eleven élettel, a tanítók összességével és minden jóra való tanácsot, minden önzetlen segítséget a jó ügy érdekében hálával fogadott; de a mit egyszer helyesnek, üdvösnek ismert fel, azt szenvedély nélkül és mégis törhetetlen eréllyel keresztül vitte, ki nem térve semmi megtámadtatás elől, meg nem ingatva semmi meghurcoltatás által. S ha mindannyiszor az előrelátott siker be is következett, az eredmény újra és újra beigazolta eljárása helyességét, döntésének bölcsességét, akkor nemes szerénységgel elhárított magától minden dicséretet, kitért minden ünnepeltetés elől.

E tíz év érdemes munkássága és egy tiszta jellem becsületes életfolyása szerezte meg Kornfeld Gyulának a zsidó tanítóság tiszteletét és nagyra-becsülését, keltette fel hálás szívünkben az iránta érzett meleg szeretetet. Ez a tisztelet, ez a szeretet vezette a tanítóságot, mikor e napokban örömteljes érdeklődéssel kísérte elnökünk családi boldogságát és szívből jövő üdvözlettel és jó kívánsággal halmozta őt el Gizella leányának esküvője alkalmából. Nemcsak a pesti kartársak, nemcsak a pesti izr. hitközség előljárósága, az örömapa rokonai, barátai és tisztelői voltak ott, midőn egyesületünk tiszteletbeli elnöke, Dr. *Kohn* Sámuel, főrabbi úr, megáldotta a fiatal pár frigyét, gyönyörű szavakban magyarázva a pillanat jelentőségét, s Kornfeld Gyula működését és egész életét klasszikus módon méltatva: ott volt akkor az egész zsidó tanítóság, együtt érzett akkor a megindított apával és a meghatott közönséggel minden zsidó tanító. Száz és száz tanító hálás, szeretettel és tisztelettel eltelt szívéből szállt fel akkor a hő óhaj az Egek Urához, hogy árássa bő áldását az ifjú párra, hogy annak zavartalan boldogsága kútforrása legyen a derék apa boldogságának, testi és lelki erejének.

Hálával és köszönettel említjük itt fel, hogy a pesti izr. hitközség kitüntető figyelembe részesítette elnökünket családi örömnapiján, megtisztelve benne első sorban a kötelessége teljesítésében felülmulhatlan tanítót; oly kitüntetésben, mely e nagy hitközség vezetőségének, de az egész pesti zsidó tanítóságnak is becsületére vált, s méltán sorakozik a pártfogás ama számtalan tényei mellé, melyekkel a pesti izr. hitk. előljárósága egyesületünket mindenkor támogatta.

Egyesületünk elnöksége és központi választmánya testületileg kereste fel e napon szeretett elnökünket *Csukási* Fülöp alelnök vezetése alatt, ki gyönyörű, megható szavakban adta elő a választmánynak üdvözletét és jó kívánságát; egyszersmind átnyujtva az ez alkalomra készült remek feliratot, a jól kiérdemelt „nemes levelet.“ Elnökünk meghatva válaszolt az üdvözlésre és hálásan köszönte meg a nem várt kitüntetést, élete munkásságának boldog sikerét látva abban, hogy annyi igaz jó barátot tudott szerezni. A művészi feliratot, melynél mesteribb munkát még keveset láttunk, *Maislis* Ferencz kartársunk készítette. Szövege, mely *Csukási* Fülöp avatott tollát dicséri, a következő:

„Mélyen tisztelt Elnök Úr!
Kedves Barátunk és Kartársunk!

A szeretetnek legőszintébb melegével, a kartársi ragaszkodásnak legbensőbb sugallatától eltelve járulunk Eléd, szerető testvéreid, örömben és búban veled együtt küzdő hű barátaid, hogy mai öröm-napodon mindnyájunk érzelmeit, a magyar-zsidó tanítóság legszívélyesebb üdvözletét tolmácsoljuk.

Akinek fájdalmában mindenkor osztozkodtunk, annak öröméből is részt kérünk, kik Vele együtt, negyedszázadnál hosszabb idő óta dolgozunk a közügy terén.

A hazai zsidó tanítóság összességének legbensőbb érzelmeit tolmácsolja Előtted az „Orsz. Izr. Tanítóegyesület“ központi választmánya, midőn a mai napon, kedves gyermeked násznapján, atyai szeretettel várva-várt ünnepélyes pillanatában: nagyrabecsülésének, ragaszkodásának és változatlan testvéri és baráti szeretetének látható jeléül e sorokat küldi.

Fogadd általunk, kik önzéstelen tevékenységednek, szeplőtlen becsületeségednek és lankadhatatlan kötelességérzetednek közvetlen tanui vagyunk: a magyar zsidó tanítóság legszivélyesebb üdvözetét.

Engedje a Mindenható, hogy kedves gyermekednek mai napon kötött frigye, egész életre kiható, változatlan boldogságnak legyen kútforrása!

Adja Isten, hogy gyermekeidnek felvirradt boldogságának napja be-sugarazza a közügynek szentelt életednek nyugalmas alkonyát!

Legbensőbb óhajunk, hogy bú és fájdalom soha át ne lépje küszöbödöt, zavartalan boldogság állandó kísérőd legyen, gyermekeid boldogságában vetett összes reményeid teljesüljenek és a csalódásnak keserűségét soha ne érezd!

Kartársaid és barátaid rendíthetlen szeretetéről, bizalmáról és nagyrabecsüléséről Téged ez alkalommal is újra biztosítva, még csak arra kérünk, hogy üdvözetünket ama „Derék asszony“ előtt is tolmácsolj, ki örömdnek és bánatodnak hűséges társa és legőszintébb tiszteletünknek részese.

Az „Orsz. Izr. Tanítóegyesület“ nevében, annak közp. választmánya.“

Budapesten, 1903. március 29-ikén.

B. R.

Lovag Wechseltmann Ignác. A választmány által a Wechseltmann emlékünnepe rendezésére kiküldött bizottság több ízben ülésezett és az ünnepélyre szükséges előkészületeket mind meg is tette. Minthogy azonban illetékes helyen az ünnepély ez idő szerint való megtartását korainak találták, a bizottság az ünnepély idejét még nem határozta meg. Közben azonban a központ mindent megtesz, hogy a készülő ünnepség minél fényesebb, a „tanítók nagy jóltevőjének“ emlékéhez minél méltóbb legyen. Az ünnepség közelebbi részleteit annak idején lapunk és külön meghívók útján fogjuk közölni. A bizottságnak módjában volt illetékes helyen a boldogult végrendeletének rendelkezéseiről tudomást szerezni; a tanítókat érdeklő pontok a következők: Az örökösök tartoznak 60 nap alatt 1 millió forint értékű magyar arany-járadékpapírt a közoktatásügyi miniszterium révén a magyar állampénztárnál letenni. Ezen összeg mint *Wechseltmann Ignác és Neuschloss Zsófia*-alapítvány kezelendő. A miniszterium pedig minden esztendőben a kamatokat elküldi a pesti izr. hitközségnek, mely azokat 200 és 400 koronás összegekben az alapítványozó halánapján oly — felerészben keresztény, felerészben zsidó — néptanítóknak itéli oda, kik felettes hatóságuk megelégedésére *25 esztendeje működnek már a tanítói pályán.* Az a tanító, kinek egy ilyen összeget odaítéltek, az nemcsak élethossziglan tartja meg ezt az évjáradékot, hanem azt az özvegye is megkapja, mint nyugdíjpótlékot. Az odaítélés joga kizárólag a pesti izr. hitközség előljáróságát illeti, mely az ügynek rendezésére a gyászév alatt szabályzatot fog készíteni. A szabályzat elkészítésénél az előljáróság, mint arról már értesültünk, egyesületünk központi vezetőségének tanácsával is fog élni. E szabályzatot kellő időben lapunkban ismertetni fogjuk.

Tanítói bajok. F. I. m i tanító nagy családjával együtt két éven át nyomorgott, mert hitközsége minden áron szabadulni akart tőle, és miután ezt fegyelmi uton nem érthette el, iskoláját feloszlatta. A közigazgatási bizottság

az iskola feloszlatását tudomásul vette és a hitközséget csak arra kötelezte, hogy állás nélkül maradt tanítójának, ki tizenöt éven át kötelességét hiven teljesítette, egy évi fizetést, 1000 koronát végkielégítésképen fizessen. A tanító, aki melleleg mondván nem tagja egyesületünknek, mégis tőlünk kért tanácsot, segítséget és védelmet, a felajánlott összeget pedig nem fogadta el, sem semmiféle írást nem írt alá. Természetes, hogy mi a támogatást meg nem tagadtuk, annál kevésbbé, miután tanfelügyelőjétől nyert információ szerint a sorsüldözött tanító érdemes a védelemre. A tanító tehát tanácsunkra felebbezési jogával élt és mi ügyét magunkévá téve, mindent elkövettünk, hogy a döntés kedvező legyen. Hosszú anyagi küzdelmek után, melyeket némileg egyesületünk is enyhített, a szegény tanítócsaládra végre örvendetes fordulat állt be, a mennyiben a magas kormány alább közölt rendelete a hitközséget arra kötelezte, hogy az egy évi fizetésen kívül még körülbelül évi 500 koronát tartozik volt tanítójának mindaddig fizetni, még új tanítói állásra szert nem tehet.

A rendelet a következő:

„Vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister. 92.357./902. szám. Szabolcs-vármegye közigazgatási Bizottságának Nyiregyházán. Az 1901. évi december hó 12-én 2236. szám alatt hozott azon határozatát, melylyel a m . . . i izr. iskola beszüntetését megállapította s az iskolafentartó izr. iskolánál alkalmazásban volt tanítónak az iskola, illetve tanítói lakás kiürítettésekor egy évi 1000 koronában megállapított fizetését szolgáltatassa ki, — a nevezett tanító erre vonatkozó felebbezésének eltagadásával s a m . . . i izr. hitközség felebbezésének elutasítása mellett a 45635./900. számú rendeletben kifejezettek alapján oly hozzáadással hagyom jóvá, hogy ezen kívül tartozik még a nevezett iskolafentartó hitközség a tanítónak az 1900/901. tanév eltelte után, vagyis 1901. évi szept. hó 1-től kezdve *mindaddig, a míg ez, mint tanító más helyen alkalmazást nyer — oly összeget kiszolgáltatni, a mekkora összeg őt megilletné akkor, ha 1901. évi szeptember hó 1-én szabályszerűen nyugdíjaztatott volna* és pedig mindezeket a marasztalási összegeket a multa nézve a határozat kézbesítésétől számított 15 nap alatt, jövőre pedig havonként, vagy negyedévi előleges részletekben, különbeni közigazgatási végrehajtás terhe mellett. — Viszont a felebbező tanítót azon kérelmével, hogy az iskolának 1899./900. tanév végével történt beszüntetése el ne ismertessék, elutasítom, mert a bizottság határozatában helyesen állapította meg azt a tényállást, hogy az iskolának az említett tanévben való megszüntetése szabályszerűen történt s hogy erről a tanítónak kellő tudomása volt. Erről a bizottságot múlt évi február hó 13-án 303. sz. alatt kelt jelentésére a közlemények visszazárása mellett további eljárás végett értesitem. — Budapesten, 1903. évi január hó 14-én. A miniszter meghagyásából: N. N. osztálytanácsos.

E rendeletnek a várt hatása megvolt. A hitközség t. i. tanítójával békés megegyezésre jutott és elhatározta, hogy az iskolát jövő szeptemberben újból megnyitja. Így végződött a két évi perpatvar olyképen, hogy az iskola fenmaradt és a tanító is igazához jutott. Vajha ez esetből mindazon hitközségek okulnának, amelyek még mindig azt hiszik, hogy a tanító védelem nélkül áll a világon.

Azok a tanítók pedig, kik még mindig távol maradtak egyesületünktől, szívleljék meg, hogy ezáltal legvitálisabb érdekük ellen vétenek.

Hatósági revízió. Miniszteri rendelet alapján a fővárosi hatóság a kerületi előljáróságok útján köteles az összes egyesületek, de különösen a jótékony-sági egyletek ügykezelését felülvizsgálni. A VII. kerületi előljáróság március hó 26-án tartott ilyen hatósági revíziót egyesületünknel, elnökségünk közreműködése mellett. A revízió a lehető legalaposabb volt: kiterjedt az egyesületi ügykezelés minden ágára az administráciora, a könyvelésre, a vagyon keze-

lésre, a pénztári forgalomra, az irattárra, az egyesület vagyonának mérleg szerinti felülvizsgálására és a törzskönyvek s jegyzőkönyvek gondos átvizsgálására. A kiküldött hivatalnokok a beható, komoly felülvizsgálás után teljes megalégedésüknek adtak kifejezést és könyveinket azon záradékkal látták el, hogy az idei hatósági revízió alkalmával egyesületünk ügykezelésének minden ágát teljesen rendben találták.

Árva-alapunk. *Gerő Ignác* nagyszombati kartársunk fényes eszméje mindinkább tért hódít; újítása tetszésre és utánzásra talált. Mai lapunkban már öt ilyen gyűjtésről számolunk be, melyek a múlt hónapokban kimutatott két gyűjtéssel együtt már szép összeggel gyarapították árva-alapunkat. És a *Gerő* kartárs ajánlotta módon gyűjtők mind arról értesítenek bennünket, hogy mily könnyen, szépen és méltóan megy az a gyűjtés és mily szívesen foglalkoznak vele a gyermekek; de a szülők is örömet látják gyermekeik buzgólkodását a nemes cél érdekében. Mi is tehát melegen figyelmébe ajánljuk tagtársainknak a *Gerő* kartárs ajánlotta gyűjtési módot; egy kis buzgalom mellett így tetemes összeggel gyarapíthatjuk árva-alapunkat, mely pedig az utolsó időben csak lassan, igen lassan gyarapodott. Erősítsük, növeljük tehát árva-alapunkat; a legárvább árvák, a zsidó tanítótság árváinak segélyezését és gyámolítását csak a mi együttes lankadatlan buzgalmunk teszi majd lehetővé!

Sürgőnymegváltás. *Barta Lajos*, nagykanizsai kartársunk a múlt héten ügyes tervvel lépett fel a napi sajtóban. Ajánlotta, hogy a lakodalmi üdvözlők a szokásos sürgöny helyett annak értékét jótékony célra postautalványon küldjék be, üdvözlőket pedig ennek szelvényére írják. *Eckstein Lipót*, salgó-tarjáni tagtársunk figyelmeztetett bennünket arra, hogy kérjük fel a tanítókat, hogy ezt az eszmét valósítsák meg már most elnökünk leányának esküvője alkalmából. Fel is kértük erre tagtársainkat és a felszólításnak meglepő eredménye volt. Sürgőnymegváltás címén tagtársaink javarésze ez alkalomból az „Erzsébet leánykiházasítási alap“ javára 133 korona 76 fillért küldtek be. Ez a fényes eredmény élénk tanúsága a zsidó tanítótság gyakorlati helyes érzékének és annak a tiszteletnek és nagyrabecsülésnek, mellyel szeretett elnökünk iránt viseltetünk. És valóban, kartársaink nagyobb örömet nem szerezhetek volna elnökünknek családi örömnapján, mint hogy üdvözlőket így nemes jótékonyssággal kapcsolták össze.

Hymen. Érdemes tagtársunknak, *Szalai Dávid*, fővárosi polgári iskolai tanárnak Paula leányát április hó 5-én vezeti oltárhoz Weisz Vilmos úr. — Derék tagtársunknak, *Lakner Mór* egri tanítónak Bertalan fia április hó 5-én esküszik örök hűséget Saborsky Gizi kisasszonynak. — Üdvözljük a fiatal párokat és örömszülőket.

Szerkesztői üzenet.

L. M. Baja. Kérdésére, hogy mi igaz abban, hogy néhai *K. Á.* özvegye „egy fittyinget sem kapott“, a könyveinkben, jegyzőkönyveinkben és az erre vonatkozó sajtókezű elismervényekben foglalt és bármikor megtekinthető adatok alapján a következőket feleljük *K. Á.* már 51 éves volt, mikor egyesületünkbe tagnak belépett. Alapszabályaink értelmében tehát felesége özvegyi segélyre nem tarthatott igényt. A választmány azonban, tekintettel az özvegy sanyarú viszonyaira, 1902 szept 25-én tartott ülésében 200 koronát, 1902. nov. 27-én pedig még 40 koronát szavazott meg rendkívüli segély címén. Természetes, hogy *K. Á.* haldogult kartársunk is hosszú, reménytelen betegsége alatt nemcsak az alapszabályokban előírt 6 heti betegsegélyt kapta hanem a választmány 1901. április 25-én tartott ülésében 60 koronát, 1902 máj 24-én tartott ülésében 150 koronát, 1902. június 15-én tartott ülésében pedig még 60 koronát szavazott meg neki fürdősegély, illetve rendkívüli segély, illetve betegsegély címén.